

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ PROGRAMI**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN
AKADEMİK BAŞARI DÜZEYLERİNİN BOYLAMSAL
OLARAK İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED ONUR GEZER

**ANKARA
AĞUSTOS, 2021**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ PROGRAMI**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN
AKADEMİK BAŞARI DÜZEYLERİNİN BOYLAMSAL
OLARAK İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED ONUR GEZER

DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ SERKAN KELEŞOĞLU

**ANKARA
AĞUSTOS, 2021**

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Muhammed Onur Gezer adlı öğrencinin hazırladığı “Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerinin Boylamsal Olarak İncelenmesi” başlıklı bu çalışma Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı / Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı’nda jüri üyelerince oy birliği ile **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>İmza</u>
Başkan	Prof. Dr. İsmail GÜVEN	
Üye	Prof. Dr. Emine Özlem YİĞİT	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Serkan KELEŞOĞLU	

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca, jüri üyeleri tarafından 19/08/2021 tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulu tarafından ise .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

.....
Prof. Dr. Yasemin KEPENEKÇİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Muhammed Onur GEZER

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARI DÜZEYLERİNİN BOYLAMSAL OLARAK İNCELENMESİ

GEZER, Muhammed Onur

Yüksek Lisans Tezi/ Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Serkan KELEŞOĞLU

Ağustos, 2021, xv + 81 sayfa

Bu çalışmanın amacı öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde 5, 6 ve 7. sınıf düzeyinde öğrenme alanlarındaki akademik başarı düzeylerinin belirlenmesidir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretim programı yapısındaki sarmal yaklaşımın başarı üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada belirlenen ilişkilerin değerlendirilmesi öğretim programında gerekli görülebilecek değişiklik veya düzenlemeler konusunda kaynak oluşturacağı düşünülmektedir. Bu amaçlara yönelik olarak çalışmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Sınıf düzeyleri arasındaki değişimin belirlenmesi için aynı öğrencilerin akademik başarı puanları karşılaştırıldığından çalışma boylamsal bir yapıya sahiptir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017, 2018 ve 2019 yıllarında düzenlenen Genel Başarı Değerlendirme Uygulamalarının tamamına katılan 2413 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, sarmallığın sağlandığı öğrenme alanlarında akademik başarının olumlu etkilendiği gözlemlenmiştir. Sarmallığın sağlanmadığı ya da bağlantıların kopuk olduğu öğrenme alanlarında ise akademik başarının olumsuz etkilendiği gözlemlenmiştir. Karşılaşılan eksiklikler; içeriksel anlamda kavramların aşamalı olarak ele alınmaması, sınıf düzeyleri arasında sarmal bağlantıların birbirinden kopuk olması, öğrenme alanları arasında bazı bölümlerde sarmallığın desteklenmemesi ve içerik deseniyle ilişkisiz konu ve kazanımlara yer verilmesidir. Öğrenme alanları bu eksiklikler ve alanyazında ele alınan konularla birlikte analiz edilerek çıkarımlarda bulunulmuştur. Tüm bu çıkarımlar sonucunda öğretim programındaki kavramların yeninden belirlenmesinin ve sarmal bir yapıda düzenlenmesinin başarı üzerinde olumlu yönde etkili olacağı ön görülmektedir. Belirlenen kavramların ve ele alınmaları gereken düzeylerinin öğretim programında yer

almasının öğretmenler ve öğretim süreçleri açısından önemli olacağı ön görülmektedir. Bu aşamada dersin süresinin yeniden değerlendirilmesinin belirlenen yapının uygulanabilirliğinde önemli bir etken olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal bilgiler; sarmal yaklaşım; akademik başarı; boylamsal çalışma

ABSTRACT

A LONGITUDINAL RESEARCH OF STUDENTS ACHİVEMENT LEVELS IN SOCIAL STUDIES LESSON

GEZER, Muhammed Onur

Master Degree / Department of Turkish and Social Studies Teaching

Supervisor: Dr. Serkan KELEŞOĞLU

August, 2021, xv + 81 pages

The aim of this study is to determine the academic achievement levels of the students in the learning areas at the 5th, 6th and 7th grade levels in the social studies lesson. In addition, it is aimed to evaluate the effect of the spiral approach in the structure of the social studies curriculum on achievement. It is thought that the evaluation of the relations determined in the study will be a source for the changes or arrangements that may be deemed necessary in the curriculum. For these purposes, the relational survey model, one of the quantitative research models, was used in the study. The study has a longitudinal structure as the academic achievement scores of the same students are compared to determine the change between grade levels. The study group of the research consists of 2413 students who participated in all of the General Success Evaluation Practices held in 2017, 2018 and 2019. According to the results of the research, it has been observed that academic achievement is positively affected in learning areas where spirality is provided. It has been observed that academic achievement is negatively affected in learning areas where spirality is not provided or connections are broken. The shortcomings encountered; the concepts are not handled gradually in the contextual sense, the spiral connections between the grade levels are disconnected from each other, the spirality is not supported in some parts between the learning areas, and the subjects and acquisitions that are not related to the content pattern are included. Learning areas were analyzed together with these deficiencies and the issues discussed in the literature, and inferences were made. As a result of all these inferences, it is predicted that re-determining the concepts in the curriculum and arranging them in a spiral structure will have a positive effect on achievement. It is foreseen that the inclusion of the determined

concepts and the levels that need to be addressed in the curriculum will be important for teachers and teaching processes. At this stage, it is thought that the re-evaluation of the duration of the lesson is an important factor in the applicability of the determined structure.

Key Words: Social studies; spiral approach; academic achievement; longitudinal study

ÖNSÖZ

Sosyal bilgiler dersi etkin yurttaşlar ve farkındalık sahibi bireyler yetiştirilmesi konusunda sağladığı kazanımlar düşünüldüğünde kritik bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle uygulanmakta olan sosyal bilgiler öğretim programının etkililiği de bir o kadar önemlidir. Sosyal bilgiler öğretim programının yapısına ilişkin çıkarımlarda bulunulması ve geleceğimiz olan yeni nesillerin eğitim süreçlerine en azından sosyal bilgiler dersi özelinde ışık tutulabilmesi açısından sosyal bilgiler öğretim programının sahip olduğu sarmal yapının başarıya etkisi değerlendirilmiştir. Bu anlamda çalışma temelinde yapmış olduğum çıkarımların ve değerlendirmelerin alanda önemli bir yer bulacağı ve gelecekteki tartışmaları yönlendireceği inancındayım.

Çalışmamın her aşamasında desteğini esirgemeyen ve her anlamda yanımda hissettiğim, tanıdığım günden bu yana konuşmalarıyla ve davranışlarıyla yaşama dair bakış açımı değiştiren, bir danışmandan çok daha fazlası olduğunu düşündüğüm saygıdeğer hocam Dr. Öğretim Üyesi Serkan KELEŞOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Akademik kariyer yapma konusunda bana ışık olan ve her zaman örnek aldığım kıymetli hocalarım Prof. Dr. İsmail GÜVEN ve Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL'e şükranlarımı sunarım. Yönlendirmeleri ve eleştirileriyle çalışmaya katkıda bulunan Prof. Dr. Emine Özlem YİĞİT'e içten teşekkürlerimi sunarım. Lisans ve yüksek lisans sürecimde üniversitenin sadece mesleki yaşama hazırlayan öğretim süreçleriyle sınırlı olmadığını öğreten ve beni ben yapan önemli bir bileşen olduğunu düşündüğüm Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi programındaki ismini tek tek sayamadığım birbirinden değerli tüm hocalarıma içten teşekkürlerimi sunarım.

Akademik kariyer konusunda beni cesaretlendiren, yapabilirim diye düşünmemi sağlayan ve her zaman desteğini esirgemeyen değerli ağabeyim, kardeşim Arş. Gör. Burak CESUR'a teşekkürlerimi sunarım. Bana öğrettikleriyle yaşamımda büyük değişiklikler sağladığını düşündüğüm Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Halk Oyunları Topluluğu'nun tüm bileşenlerine teşekkür ederim. Son olarak bu hayattaki en büyük şansım olduğunu düşündüğüm aileme bugünlere gelmemdeki emek ve çabaları için teşekkürü borç bilirim.

Aileme...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
KISALTMALAR/SİMGELER	xv
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
Türkiye’de Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi.	2
Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Program Yaklaşımları Açısından	
Yaşanan Değişim ve Farklı Program Yaklaşımları.....	4
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 2005 Sonrası Yaşanan Değişim.	5
Sarmal Program Yaklaşımı.	10
Sarmal Yapıya Bağlı Olarak Öğrenme Alanlarının Sınıf Düzeylerinde ve	
Birbirleri Arasındaki İlişkileri.....	12
Birey ve Toplum Öğrenme Alanı.	12
Kültür ve Miras Öğrenme Alanı.....	13
İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı.....	14
Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı.	14
Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı.	16
Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı.	16
Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı.	17
Amaç.....	18
Önem.....	19
Sayıtlar.....	20
Sınırlılıklar	20
Tanımlar.....	21
BÖLÜM 2.....	22
YÖNTEM.....	22
Araştırmanın Modeli.....	22
Çalışma Grubu	22
Verilerin Toplanması	23
Verilerin Çözümlemesi	24

BÖLÜM 3	31
BULGULAR VE YORUMLAR	31
Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri Arasında Sosyal Bilgiler Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	31
Öğrencilerin Birey ve Toplum Öğrenme Alanındaki Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	34
Öğrencilerin Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	37
Öğrencilerin İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar ..	40
Öğrencilerin Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanındaki Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar ..	44
Öğrencilerin Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar ..	47
BÖLÜM 4.....	50
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	50
KAYNAKLAR.....	55
EKLER	59
EK 1. ITEMAN Aracılığıyla Analiz Edilen Sınavların Ayırt Edicilik ve Güçlükleri	60
EK 2. Etik Kurul Onayı	78
EK 3. Diğer Kurumlardan Alınan Araştırma İzinleri	79
BENZERLİK BİLDİRİMİ	80
ÖZGEÇMİŞ.....	81

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Çalışma Grubu	23
Tablo 2. Soruların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımları (A Kitapçıkları)	24
Tablo 3. Soruların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımları (B Kitapçıkları)	25
Tablo 4. Soruların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımları (C Kitapçıkları)	25
Tablo 5. Sınıf Düzeylerindeki Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarı Ortalama Puanları Normal Dağılım Tablosu	26
Tablo 6. Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Normal Dağılım Tablosu.....	27
Tablo 7. Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Normal Dağılım Tablosu	27
Tablo 8. İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Normal Dağılım Tablosu	28
Tablo 9. Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Normal Dağılım Tablosu.....	28
Tablo 10. Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Normal Dağılım Tablosu	29
Tablo 11. Sınıf Düzeyindeki Akademik Başarı Ortalama Puanları Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları.....	31
Tablo 12. Sınıf Düzeylerindeki Akademik Başarı Ortalama Puanları İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları	32
Tablo 13. Birey ve Toplum Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları.....	32
Tablo 14. Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları	34
Tablo 15. Birey ve Toplum Öğrenme Alanı İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları	35
Tablo 16. Birey ve Toplum Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları.....	35
Tablo 17. Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları.....	37
Tablo 18. Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları.....	38
Tablo 19. Kültür ve Miras Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları	38
Tablo 20. İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları	41
Tablo 21. İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları	41
Tablo 22. İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları	42
Tablo 23. Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları	44

Tablo 24. Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı İlişkili Örneklemeler T-Testi	
Sonuçları	45
Tablo 25. Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları	45
Tablo 26. Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Tekrarlı Ölçümler ANOVA	
Sonuçları	47
Tablo 27. Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı İlişkili Örneklemeler T-Testi	
Sonuçları	48
Tablo 28. Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları	48

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1. NCSS Tarafından Önerilen Temalar ve 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda Verilen Öğrenme Alanları	8
Şekil 2. Öğrenme Alanlarının Sınıf Düzeyleri Arasında ve Yıl İçindeki Dağılımı.....	10
Şekil 3. Sınıf Düzeylerindeki Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarı Ortalama Puanları.....	33
Şekil 4. Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Akademik Başarı Ortalama Puanları.....	36
Şekil 5. Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Akademik Başarı Ortalama Puanları.....	39
Şekil 6. İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Akademik Başarı Ortalama Puanları.....	42
Şekil 7. Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Akademik Başarı Ortalama Puanları.....	46
Şekil 8. Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Akademik Başarı Ortalama Puanları.....	49

KISALTMALAR/SİMGELER

GBDU	Genel Başarı Değerlendirme Uygulaması
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
NCSS	Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi
BT	Birey ve Toplum
KM	Kültür ve Miras
İYÇ	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
BTT	Bilim, Teknoloji ve Toplum
ÜDT	Üretim, Dağıtım ve Tüketim

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde; problem, amaç, önem, sayıtlar, sınırlılıklar ile çalışmada geçen kavramların tanımları yer almaktadır.

Problem

Sosyal bilgiler dünya genelinde bazen bir ders, bazen de tarih, coğrafya ya da yurttaşlık eğitimini kapsayan şemsiye bir kavram olarak yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretim programı çalışmalarının tarihsel gelişimi incelendiğinde 19. yüzyılın sonlarına kadar geri gidilebilmektedir. Bu çalışmalarda sosyal bilim disiplinlerinin ve özellikle de tarih disiplininin baskın olduğu ve doğrudan sosyal bilgiler kavramının yer almadığı bir durum mevcuttur. Bu çalışmalarda her ne kadar tarih ve coğrafya gibi sosyal bilim disiplinleri baskın olsa ve kavramsal anlamda “sosyal bilgiler” adı anılmasa da içerikleri, kapsamı ve temel yapıları bu çalışmaların sosyal bilgiler öğretim programı çalışmaları kapsamında tanımlanabilmesine olanak sağlamaktadır. Sosyal bilgiler kavramının resmî anlamda ilk defa 1916 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunan Ortaöğretimin Yeniden Düzenlenmesi Komisyonu’nun bir alt kurulu olan Sosyal Bilgiler Kurulu adında geçtiği görülmektedir (Smith, Palmer ve Correia, 2017).

Kavramsal anlamda kullanılmasının ardından yüz yılı aşkın bir geçmişe sahip olan sosyal bilgilerin tanımlanması konusunda uzun süre fikir birliği sağlanamamış ve hem ulusal hem de uluslararası alanyazında birçok farklı tanım yapılmıştır. Fikir ayrılıklarının temelinde sosyal bilgilerin yapısına ilişkin farklı bakış açılarının ve yaklaşımların olmasının etkisi büyüktür. Barr, Barth ve Shermis (2013) sosyal bilgilere dair 3 farklı baskın geleneğin olduğunu vurgulamış ve bu gelenekleri, “vatandaşlık (kültür) aktarımı, sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimi ve yansıtıcı araştırma” olarak belirtmişlerdir. Bu geleneklerin temelde amaçları bakımından farklılaştıkları görülmektedir. Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler eğitimi, toplumun geleneksel bilgi, beceri ve değerlerinin aktarımının sağlanmasıyla “iyi ve etkin” yurttaşlar yetiştirilmesini amaçlar. Sosyal bilim

olarak sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilere sosyal bilimlerin bilgi birikiminin ve bilim yapma anlayışının kazandırılmasını ve bu sayede öğrencilerin durum ve problemlere bir sosyal bilimci gibi yaklaşabilecek düzeyde yetiştirilmesini amaçlar. Yansıtıcı araştırma ise öğrencilere farklı becerilerin kazandırılmasıyla, karşılaştıkları durum ve problemlere karşı yetkin bireylerin yetiştirilmesini amaçlar.

Bu gelenekler açısından bakıldığında sosyal bilgilerin hem yurttaşlık eğitimi hem sosyal bilim disiplinlerinin bilgisini ve anlayışını hem de bireylere çeşitli becerileri kazandırma hedefleri olduğu görülmektedir. Kimi ülkeler öğretim programlarında bu yaklaşımlardan birisine ya da birkaçına yer vermeye çalışırken, kimi ülkeler hepsini ele almaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler, amaçları ve kapsamı bakımından tanımlanması güç bir alan olarak ortaya çıkmaktadır. Doğanay (2002) bu durumu “Sosyal bilgileri tanımlamak tarih ya da coğrafya gibi bir disiplini tanımlamaktan daha zordur. Çünkü sosyal bilgiler disiplinler arası bir disiplindir ve çok disiplinli bir alandır” diyerek açıklamıştır. Bu tartışmaların bir sonucu olarak en kapsamlı ve geçerli tanımlardan biri Amerika Birleşik Devletleri Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (National Council for the Social Studies [NCSS]) tarafından yapılmıştır.

Sosyal bilgiler, vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler; antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji, sanat, edebiyat, doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, küresel, kamu yararına, bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (NCSS, 1994).

Her ne kadar NCSS tarafından kapsamlı bir tanım yapılmış olsa da günümüzde sosyal bilgilerin tanımı ve amaçları konusunda tartışmalar sona ermiş değildir. Açıklan’a göre (2018) bu durumun bir nedeni de sosyal bilgilerin sürekli gelişen ve değişen bir alan olmasıdır. Sosyal bilgilerin Türkiye’deki gelişimi aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Türkiye’de Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi. Türkiye’de sosyal bilgilerin tarihsel gelişimine bakıldığında, dersin sosyal bilgiler adı altında olmasa da uzun süredir çeşitli adlarla eğitim sisteminde yer aldığı görülmektedir. Bu derslerin sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi içerisinde değerlendirilmelerinin nedeni ise amaçları ve içerikleridir.

Çeşitli isimlerle eğitim sisteminde yer alan bu derslerin genel olarak amaçları, iyi ve etkin yurttaşların yetiştirilmesi ve bu amaca yönelik olarak çok yönlü toplumsal bir eğitim sağlanmasıdır. Üstel (2005) de dersin amacının “makbul vatandaşın inşası ve yurtseverliğin telkini” olduğunu belirtmekte ve bu durumu desteklemektedir. Bu amaç doğrultusunda 1924 yılı İlk Mektep Müfredat Programı’nda musabakat-ı ahlakiye, malûmat-ı vataniye, tarih ve coğrafya dersleri bulunmaktadır. Sözcük anlamı olarak musabakat-ı ahlakiye; ahlak sohbetleri, malûmat-ı vataniye ise yurttaşlık bilgisi anlamına gelmektedir. Bu derslerin amacı ilgili öğretim programında “Gençlere Türkiye Cumhuriyeti’nin bir vatandaşı olmak sıfatıyla malik oldukları hak ve vazifelerini tanıtmak, bütün hareketlerinde hâkim olması lazım gelen ahlak esaslarını telkin etmek, ve’l-hâsıl millî ve insani vazifelerini takdir ve ifa edebilecek bir hâle getirmek” olarak açıklanmaktadır (İMMP, 1924; akt: Akhan, Çiçek ve Mert, 2019).

1926 yılında yapılan öğretim programları değişikliği ile musabakat-ı ahlakiye ve malumatı vataniye dersleri kaldırılmış, bu derslerin karşılığı olarak yurt bilgisi dersi öğretim programları arasında yerini almıştır. Tarih ve coğrafya dersleri ise okutulmaya devam edilmiştir. Bu derslerin öğretim programları 1926, 1930, 1932, 1936 ve 1948 yıllarında düzenlenen öğretim programlarda tek disiplinli program yaklaşımına göre düzenlenmiştir. “Tek disiplinli program yaklaşımında, konular disiplinlere göre tarih, coğrafya, ekonomi gibi adlar altında ayrı dersler olarak yapılandırılır” (Michaelis ve Garcia, 1996; akt: Öztürk ve Deveci, 2016). Bu yaklaşıma göre düzenlenen tarih, coğrafya, yurt bilgisi/yurttaşlık bilgisi dersleri, 1962 yılına kadar öğretim programlarında yer almıştır. Bu süreçte ders içeriklerinde bazı değişimler yaşansa da amaçlarında önemli değişiklikler yapılmamıştır. 1962 yılında hazırlanan öğretim programı taslağında ise tek disiplinli program yaklaşımından vazgeçilerek tarih, coğrafya ve yurt bilgisi dersleri, “Toplum ve Ülke İncelemeleri” dersi altında birleştirilmiştir (Sönmez, 2005). Toplum ve ülke incelemeleri dersi yalnızca bazı pilot okullarda uygulanmış, yaygın bir biçimde ülke genelinde uygulanamamıştır (Çatak, 2015). Pilot uygulama sonrasında geliştirme çalışmaları yapılarak 1968 yılında toplum ve ülke incelemeleri dersi sosyal bilgiler adını almış ve okul programlarında kendisine yer bulmuştur. Sosyal bilgiler adını alan bu ders, 1962 yılında hazırlanan öğretim programındaki toplum ve ülke incelemeleri dersi gibi geniş alan tasarımına uygun olarak hazırlanmıştır ve disiplinler arası bir yapıya sahiptir (Keskin, 2009). Ders önce ilkokul 4 ve 5. sınıf düzeyinde yer almış, 1970-1971 öğretim yılında 6, 7 ve 8. sınıflar düzeyinde okutulmaya başlanmıştır (Çayır ve Gürkaynak, 2007; Semenderoğlu ve Gülersoy, 2005; Akt. Açıkalin, 2018).

1985 yılında sosyal bilgiler dersi kaldırılarak yeniden tek disiplinli bir yaklaşımla millî tarih, millî coğrafya ve vatandaşlık bilgisi dersleri okutulmaya başlanmıştır. 4 ve 5. sınıf düzeylerinde ise sosyal bilgiler dersi okutulmaya devam edilmiştir. Yapılan bu değişiklikle 8. sınıf düzeyine T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi eklenmiştir. 1997 yılında yapılan öğretim programları değişikliği ile millî tarih ve millî coğrafya dersleri kaldırılmış, sosyal bilgiler dersi 6 ve 7. sınıf düzeylerinde yeniden öğretim programında yer almıştır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi 8. sınıf düzeyinde öğretim programındaki yerini korurken, vatandaşlık bilgisi dersi vatandaşlık ve insan hakları eğitimi adıyla okutulmaya devam edilmiştir. 2005 yılına gelinceye kadar sosyal bilgiler dersinin yapısında kapsamlı farklılık meydana getirecek bir öğretim programı değişikliği yapılmamıştır. 2005 yılında ilköğretim programlarında kapsamlı bir değişiklik ve düzenlemeye gidilmiş, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda da bu süreçte yapısal değişiklikler yapılmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Program Yaklaşımı Açısından Yaşanan Değişim ve Farklı Program Yaklaşımları. Geçmişten günümüze yapılan öğretim programları değişikliklerinde farklı içerikler ve yaklaşımlar ile karşılaşmaktadır. Zaman içerisinde gelişmeler ve değişimler yaşanmış bunlara bağlı olarak da farklı eğitim anlayışları öne çıkmıştır. İlgili alanyazın incelendiğinde öğretim programlarında içerik düzenlemede farklı yaklaşımların bulunduğu görülmektedir. Bu yaklaşımlar; doğrusal program yaklaşımı, sarmal program yaklaşımı, modüler program yaklaşımı, piramitsel ve çekirdek program yaklaşımı, konu ağı-proje merkezli program yaklaşımı, sorgulama merkezli program yaklaşımıdır.

Sosyal bilgiler öğretim programlarında yaşanan değişim, program yaklaşımları açısından ele alındığında Özdemir (2015)'in de belirttiği üzere “1998 ve öncesi sosyal bilgiler öğretim programlarında içerik ünite, konular ve alt konulardan oluşmuş ve konular daha çok disiplinler ve doğrusal bir yaklaşımla oluşturulmuştur.” Doğrusal yaklaşım sosyal bilgiler öğretim programında uygulanan yapıdan da anlaşılacağı üzere daha çok birbiri ile sıralı, yakın ilişkili, zorunlu ya da ön koşul öğrenmelerinin ağırlıklı olduğu konuların düzenlenmesinde kullanılan program yaklaşımıdır (Demirel, 1999). Sosyal bilgiler öğretim programlarında da 2005 öncesinde ünite, konular ve alt konulardan oluşan bir yapı kurgulanmış ve kullanılmıştır.

2005 yılında ilköğretim programlarında yapılan kapsamlı değişiklikle sosyal bilgiler öğretim programında kullanılan yaklaşımda da değişikliğe gidilmiş farklı disiplinleri aynı öğrenme alanları içerisinde sunan sarmal program yaklaşımı kullanılmıştır. Bu değişikliğin nedeni, öğrenme alanı merkezli yapılandırılan öğretim programlarının işbirlikli öğrenme, probleme dayalı öğrenme gibi çağın öğrenme gerekliliklerine uygun bir zemin hazırlamasıdır (Kabapınar, 2019). Bu durumun en temel gerekçesi, çağın gerekliliklerine uygun bir öğretim programı hazırlanmasıyla öğrencilerin akademik başarılarının hem ulusal hem de uluslararası anlamda desteklenmesinin ve artırılmasının istenmesidir.

Sarmal yaklaşımda konuların ve kavramların farklı öğrenme alanlarında ya da sınıf düzeylerinde tekrar öğretilmesi söz konusudur. Bu aşamada basit bir tekrardan söz edilmemekle birlikte kavramların kullanıldığı farklı konularda sarmal yapıda detaylı ilişkiler kurulması söz konusudur. Bu ilişkiler sayesinde öğrenciler kavramlar ve bilgiler arasında bağlantılar kurarak daha kalıcı öğrenmeler sağlayacak, öğrenmeyi öğrenmeye yönelik bir gelişim sürdürecektir. Bu sayede 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması, yapılandırmacı bir biçimde mümkün olacaktır. Çağın ihtiyaç ve gerekliliklerine sahip, sadece bir öğrenen rolünde olmayan sorumlu yurttaşların yetiştirilmesinde sarmal yaklaşımın destekleyici olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda 2005 yılı ve sonrasındaki sosyal bilgiler öğretim programlarına yansıyan değişim ve sarmal program yaklaşımının içeriksel olarak nasıl düzenlendiği sonraki bölümlerde detaylı bir biçimde ele alınmaktadır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 2005 Sonrası Yaşanan Değişim. 2005 yılında ilköğretim programlarında yaşanan değişim birçok dersin yapısına kapsamlı değişiklikler olarak yansımıştır. Sosyal bilgiler dersine etkisi açısından da öğretim programında yapılan değişiklikler tarihsel süreçteki diğer öğretim programları değişikliklerinden farklı bir yere sahiptir.

2005 yılındaki değişikliklerin yapılmasında küresel anlamda toplumların yapısında meydana gelen değişimlerin eğitime yansımalarının etkili olduğu ifade edilmektedir. Küresel anlamda yaşanan değişimlere bağlı olarak eğitim giderek daha çok küresel ölçekte ele alınan bir kavram hâline gelmiştir. Bu durumun en önemli nedeni hızlı bir şekilde küreselleşen ekonomik sistemlerdir. Ekonomik sistemlerin ulusal yapılardan bağımsız bir hâl alması, ekonomik yapıda yerini alacak bireylerin de benzer bir anlayışla eğitilmesi gerektiği anlayışını ortaya çıkarmaktadır. Eğitimin bu süreçte kritik bir öneme

sahip olduğu şüphesizdir. Eser (2014), bu durumu “Ulusal ve uluslararası düzeyde, toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri ve söz sahibi olabilmeleri, küresel dünyanın gerekliliklerini kazandırabilecek etkili eğitim sistemleri sayesinde mümkündür” şeklinde açıklamaktadır. 2005 yılındaki öğretim programları değışikliğı de temel anlamda küresel dünyanın gerekliliklerini kazandırabilecek etkili bir eğitim sistemi ortaya koymayı bu sayede de toplumun genelinin yaşanan gelişmelere uyumunu sağlamayı amaçlamıştır. Çünkü öğretim programları sadece eğitimle doğrudan ilgili olanları değil toplumun genelini etkiler; birey toplumun bir parçasıdır ve yaşamının her anında eğitimle iç içedir dolayısıyla öğretim programı toplumun yaşamı üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir (Güven ve Demirhan İşcan, 2006).

Öğretim programlarının ve süreçlerinin tüm boyutları gibi ölçme ve değerlendirme de küreselleşmenin eğitim üzerindeki yansımalarından etkilenmiş, özellikle son 30 yıl içerisinde küresel ölçekte uygulanan sınavlar yaygın bir hâl almıştır. Küresel ölçekteki sınavların yaygınlaşması ile eğitim sistemlerinde bu sınavlardaki başarıya odaklı kapsamlı değışikliklere gidilmiştir. Bu durumun nedenleri küresel ölçekte yapılan sınavlarda öğrenci başarısının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması ve bu sınavların sonuçları bakımından hesap verilebilir bir eğitim sistemi oluşturulmak istenmesidir.

2005 yılında Türkiye’de yapılan öğretim programları değışikliğinde küreselleşmenin etkisi değerlendirildiğinde, sosyal bilgiler öğretim programında değışimin gerekçesi ile ilgili olarak yapılmış olan aşağıdaki açıklamada bu durumun vurgulanmış olduğı göze çarpmaktadır. Söz konusu gerekçe şöyle dile getirilmiştir;

Tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değışimi ve gelişimi; ülkemizde de demografik yapıda, ailenin niteliğinde, yaşam biçimlerinde, üretim ve tüketim kalıplarında, bilimsellik anlayışında, toplumsal cinsiyet alanında, bilgi teknolojisinde, iş ilişkileri ve iş gücünün niteliğinde, yerleşme ve küreselleşme süreçlerinde görmek mümkündür. Tüm bu değışim ve gelişimleri eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtmak bir zorunluluk hâline gelmiştir. Hazırlanmış olan program dünyada tüm bu değışimler ve gelişmelerle birlikte, Avrupa Birliği normlarını ve eğitim anlayışını, mevcut programların değerlendirmelerine ilişkin sonuçları ve ihtiyaç analizlerini dikkate almaktadır (MEB, 2005).

Öğretim programları değışikliğinin gerekçesinde tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik anlamda yaşanmakta olan değışimin ve birçok açıdan küreselleşmenin

vurgulandığı; bunun yanı sıra yerel etkenlerin de detaylı bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Bu yaklaşımın programın vizyonuna da yansıdığı görülmektedir;

Sosyal Bilgiler Öğretim Programının vizyonu; 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (MEB, 2005).

Sosyal bilgiler öğretim programında yapılan değişikliklerle sadece amaç ve içeriğe odaklanılmamış, yapısal değişikliklere de gidilmiştir. Bu değişikliklerle sosyal bilgiler yapılandırmacı kuramın esaslarına dayanan bir yapıda ele alınmıştır. Ayrıca tematik bir öğretim yaklaşımı benimsenerek öğrencilerin aktif katılımına, problem çözme ve işbirlikli öğrenmeye de vurgu yapılmıştır (Açıkalın ve Öztürk, 2018). Yapılandırmacılık, çok kapsamlı bir öğrenme yaklaşımı olmasının yanı sıra temelde bireylerin aktif bir biçimde kendi bilgilerini inşa ettiğini veya oluşturduğunu ve gerçekliğin öğrenenin deneyimleriyle belirlendiğini savunmaktadır (Elliot, Kratochwill, Littlefield Cook, & Travers, 2000). Öğretim programında yapılandırmacı yaklaşımın benimsendiği doğrudan ifade edilmese de “Programın Temel Yaklaşımı” başlığı altında şu ifadelere yer verilmiştir; “Program, tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim göstermektedir (MEB, 2005).” Ayrıca öğretim programında benimsenen anlayışı yansıtan bir sosyal bilgiler tanımına da yer verilmiştir;

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgileri konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleşmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005).

Programda yer verilen tanımda da değinildiği üzere sosyal bilgiler dersi öğrenme alanlarından oluşan bir yapıda düzenlenmiştir. “Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili beceri, tema ve kavramların bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden bir yapı” olarak tanımlanmıştır (MEB, 2005). Öğrenme alanlarının belirlenmesinde NCSS tarafından önerilen temalardan yararlanıldığı görülmektedir. NCSS (1994)’de verilen temalar ve 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki öğrenme alanları Şekil 1’de verilmiştir.

NCSS (1994)	MEB (2005)
1. Kültür	1. Birey ve Toplum
2. Zaman, Devamlılık ve Değişim	2. Kültür ve Miras
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler
4. Bireysel Gelişme ve Kimlik	4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim
5. Bireyler, Gruplar ve Kurumlar	5. Zaman, Süreklilik ve Değişim
6. Güç, Otorite ve Yönetim	6. Bilim, Teknoloji ve Toplum
7. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	7. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler
8. Bilim, Teknoloji ve Toplum	8. Güç, Yönetim ve Toplum
9. Küresel Bağlantılar	9. Küresel Bağlantılar
10. Vatandaşlık İdealleri ve Uygulamalar	

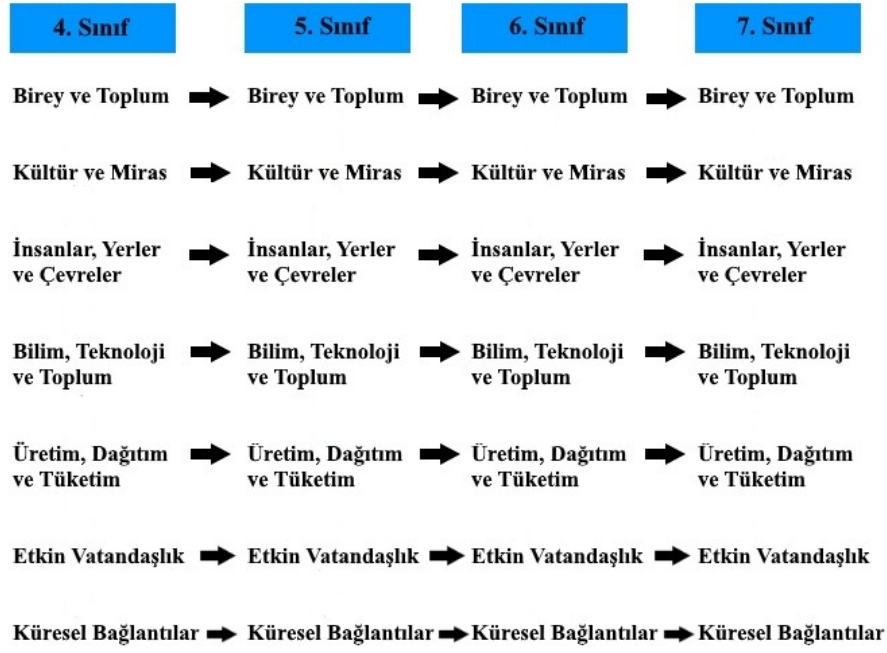
Şekil 1. NCSS Tarafından Önerilen Temalar ve 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda Verilen Öğrenme Alanları

NCSS tarafından önerilen temalar ve MEB’in ele aldığı öğrenme alanları karşılaştırmalı olarak incelendiğinde birebir aynı isimle kullanılanlar, isimde uyarlama veya değişiklik yapılarak kullanılanlar ve farklılaştırılarak kullanılanlar olduğu görülmektedir. Örneğin, NCSS tarafından önerilen İnsanlar, Yerler ve Çevreler; Üretim, Dağıtım ve Tüketim; Bilim, Teknoloji Toplum ve Küresel Bağlantılar temaları, 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda da birebir aynı isimle kullanılmıştır. NCSS tarafından Zaman, Devamlılık ve Değişim ismiyle önerilen temada ise “devamlılık” kavramı yerine benzer bir anlama gelen “süreklilik” kavramı kullanılmıştır. Kültür teması genişletilerek Kültür ve Miras ismiyle ele alınmıştır. Bireysel Gelişme ve Kimlik teması

ise benzer bir içeriğe odaklanmakla birlikte toplum kavramı da dahil edilerek Birey ve Toplum olarak ele alınmıştır. NCSS tarafından Bireyler, Gruplar ve Kurumlar ile Güç, Otorite ve Yönetim olarak önerilen temalar da içeriksel olarak çok uzaklaşmasa da kısmi değişiklikler yapılarak Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler ile Güç, Yönetim ve Toplum başlıkları altında ele alınmışlardır.

2017 ve 2018 yıllarında Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda düzenlemelere gidilmiştir. 2017 Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı bir yıl süresince 4 ve 5. sınıf düzeylerinde uygulanmış ardından güncellenen 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 4, 5, 6 ve 7. sınıf düzeylerinde uygulanmaya başlanmıştır. Bu düzenleme sonrasında, 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda 9 öğrenme alanından oluşan bir yapı mevcutken, 2017 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programları yedi öğrenme alanından oluşmaktadır. Bu öğrenme alanları, (i) birey ve toplum, (ii) kültür ve miras, (iii) insanlar, yerler ve çevreler, (iv) bilim, teknoloji ve toplum, (v) üretim, dağıtım ve tüketim, (vi) etkin vatandaşlık ve (vii) küresel bağlantılardır. NCSS tarafından belirlenmiş temaların öğretim programında kullanılmaya devam edildiği ancak bazı temalara yer verilmediği görülmektedir.

Hem 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda hem de 2017 ve 2018 sosyal bilgiler öğretim programlarında öğrenme alanları kendi içerisinde birer bütün olmakla birlikte disiplinlerarası bir yaklaşıma sahiptirler. Yukarıda söz edilen öğretim programının sahip olduğu disiplinlerarası yaklaşım öğretim programında “Öğrenme alanları bir ya da birden fazla akademik disiplini içerebilir” biçiminde açıklanmıştır (MEB, 2005). Örneğin, kültür ve miras öğrenme alanı daha çok tarih disiplini ile ilişkili olmakla birlikte sosyoloji, antropoloji, arkeoloji ve siyaset bilimi gibi farklı disiplinlerle de dolaylı ve doğrudan ilişkilidir. Ayrıca öğrenme alanlarının içeriksel anlamda birbirlerini destekleyici ve tamamlayıcı özellikleri de bulunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda, insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında doğal ve beşerî özelliklerin yerleşme üzerindeki etkilerine ilişkin bir kazanım ifadesi yer alırken; üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanındaysa ekonomik faaliyetlerin yerleşmeye etkisine dair bir kazanım ifadesi yer almaktadır. Buna benzer ilişkiler öğretim programının deseni ve içeriğin sıralanış yapısına bağlı olarak sınıflar arasında da gözlemlenmektedir. Öğrenme alanlarının sınıf düzeyleri arasında ve yıl içindeki dağılımı Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Öğrenme Alanlarının Sınıf Düzeyleri Arasında ve Yıl İçindeki Dağılımı

Sarmal Program Yaklaşımı. 2005, 2017 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında programın deseninde genişleyen çevre program yaklaşımının ve sarmal (spiral) yaklaşımın kullanıldığı görülmektedir. Sosyal bilgilerde içeriğin düzenlenmesinde yaygın olarak kullanılan yaklaşımlar genişleyen çevre programı ve sarmal programdır (Hartoonian ve Laughlin, 1989; Sunal ve Haas, 2002; Akt. Öztürk ve Deveci, 2016).” Sarmal yaklaşımda, konuların yeri ve zamanı geldikçe tekrar tekrar öğretilmesi söz konusudur ve her öğrenme alanının konuları arasında da bir ardışıklık bulunur (Demirel, 1999). Sarmal yaklaşım sadece konuların değil kavramların ve öğrenme alanlarının da yinelenen bir şekilde tekrar edilmesine dayanır. Bu tekrar basit anlamda, öğrenilen konunun tekrar edilmesi değildir. Kavram, konu veya öğrenme alanlarının tekrar ele alınması bir öncekine dayanarak derinleşmeyi gerektirir (Harden, 1999). Sarmal yaklaşımı ilk olarak tanımlayan Bruner (1960), öğrenilen bilgi veya kavramın tekrar ele alınması olarak açıklamıştır. İlk defa Bruner tanımlamış olsa da sarmal yaklaşımın bu gelişmeden önce de farklı yaklaşımlar içerisinde kullanıldığı bilinmektedir. Bruner bu yaklaşımı tanımlayarak alana kazandırmıştır. Bruner, Harden tarafından derinleşme olarak tanımlanan durumu bilgi veya kavramın yeniden ele alındığında daha formel ve işlevsel olarak yapılandırılması, diğer bilgilerle bağlantılı hâle getirilmesi bu sayede yeni bir soyutlama ve kapsamlılık düzeyine taşınması olarak

açıklamaktadır. Öğrenilenlerin yeni bir soyutlama ve kapsamlılık düzeyine taşınmasıyla öğrenmenin taksonomik olarak daha üst bilişsel düzeylere ulaşması ön görülmektedir. Sarmal yaklaşımla öğrencilerin basit bir öğrenenden öte öğrendiklerini sorgulayan, üst bilişsel seviyede bilgi, beceri ve değerlere sahip yurttaşlar olmaları için uygun bir öğretim programı yapısının kurgulanması hedeflenmektedir. Ayrıca öğretim programının sahip olduğu sarmal yaklaşıma bağlı olarak başarının yıllar içerisinde korunması ya da artması beklenmektedir. Bir önceki sınıf düzeyinde kavram yanlışlarının olması sarmal anlayışla öğrencinin sonraki yıllarda karşılaştacağı kavramları da yanlış yapılandırmasına neden olacaktır.

Sürecin somutlaştırılması adına akış şöyledir; temel düzeyde, giriş seviyesinde ele alınan bir kavram, konu veya tema programın yapısına bağlı olarak daha sonra yeniden ele alınır. Bu aşamada yeniden ele alınan kavram, konu veya öğrenme alanının düzeyi ve kapsamı bir önceki aşamaya göre daha üst seviyede olmalıdır. Düzeyin ya da kapsamın üst seviyeye taşınması kavram ile ilişkili sadece daha kapsamlı ve üst düzey bilgilerin verilmesi ya da zorluğun artırılması anlamına gelmez. Düzeyin ve kapsamın değişmesi aşamasında ilişkiler kurulmalıdır. Her aşama bir önceki ile ilişkili bir biçimde ilerlemelidir. Bu sayede öğrenilen bilgiler arasında bağlantılar kurulması ve önceki bilgilerin pekiştirilmesi de mümkün hâle gelecektir. Bu da öğrencilerin yetkinliklerinde artış sağlayacaktır, yetkinliklerde sağlanan artışın öğrencilerin akademik başarısına olumlu bir biçimde yansması amaçlanmaktadır. Önemli bir nokta da sarmal yaklaşım aracılığıyla bilgiler arası bağlantılar kurabilen bireylerin yetiştirilmesinin amaçlanmasıdır. Bu sayede öğrenmeyi öğrenen çağın gerekliliklerine hem bilgi hem de beceri boyutunda uyum sağlayan bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Program yaklaşımının başarıya yansımalarının çok yönlü olmasıyla birçok yönden gelişmiş bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu durum programın hedefleri ve vizyonunda da açıklanmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda tüm eğitsel amaçlara ek olarak dersin amaçlarına yönelik olarak sarmal yaklaşım benimsendiği ifade edilmiş, farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verildiğine değinilmiştir (MEB, 2018a). Ayrıca Tarman, Ergür ve Eryıldız (2012) tarafından yapılan araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin %62'si öğrenme alanları arasında sarmal bir yapının bulunduğunu ifade etmişlerdir. Aşağıda sarmal yapının öğrenme alanlarına nasıl yansımış olduğuna dair betimlemelere yer verilmiştir.

Sarmal Yapıya Bağlı Olarak Öğrenme Alanlarının Sınıf Düzeylerinde ve Birbirleri Arasındaki İlişkileri. Millî Eğitim Bakanlığı 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı detaylı bir şekilde incelendiğinde öğrenme alanları özelinde içeriklerin sıralanışları ve birbirleri ile ilişkileri farklılıklar göstermektedir.

Birey ve Toplum Öğrenme Alanı. Birey ve toplum, “ben” ve “biz” olma süreçlerini içeren ve sosyal bilimlerden psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikolojiye odaklanılmakla birlikte disiplinler arası bir yaklaşımın benimsendiği bir öğrenme alanıdır (MEB, 2018a).

Birey ve toplum öğrenme alanında. 4. sınıfta daha çok birey ve aile ölçeğinde kazanımlara yer verilmektedir. İçerik genel olarak kişisel kimlik, yaşama dair belli başlı olayların kronolojik sıraya konulması, bireysel ilgi ihtiyaçlar ve yeteneklerin tanınması, farklılıklara saygı ve empati gibi konulara ve amaçlara odaklı kazanımlardan oluşmaktadır.

5. sınıfta yakın çevre ve daha çok aile ölçeğinde kazanımlar yer almaktadır. Sosyal bilgilerin dersinin bireyin gelişimine katkısı, olayların çok boyutluluğu, birey olarak gruplar içerisindeki rol, görev ve sorumluluklara uygun davranılması ile çocuk hakları konularına ilişkin kazanımlara yer verilmektedir.

6. sınıfta toplumsal ölçekte kazanımlara da yer verilmektedir. İçerik, sosyal rollerin zaman içindeki değişimi, sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yeri ve rolü, toplumsal uyum için ön yargıların sorgulanması, toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılım gösterilmesi ve sorunlara getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gibi amaç ve konulara yönelik kazanımlardan oluşmaktadır.

7. sınıfta kullanılan ölçekte belirgin bir değişiklik olmamakla birlikte iletişimi etkileyen tutum ve davranışlar, olumlu iletişim yolları, medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolü, medya ve iletişim araçlarından yararlanırken yerine getirilmesi gereken hak ve sorumluluklara yönelik kazanımlara yer verilmektedir. Genel olarak birey ve toplum öğrenme alanına bakıldığında 4, 5 ve 6. sınıfta kapsam bakımından yakından uzağa, somuttan soyuta bir genişleme görülmektedir. İçerik açısından da farklılıklara saygı, hak, görev ve sorumluluklar gibi kavram ve konulara yönelik kazanımlarda sarmal bir yaklaşım dikkat çekmektedir. Ancak 7. sınıfta önceki sınıf düzeylerinden farklı olarak daha çok iletişim ve medya odaklı kazanımlara yer verildiği görülmektedir.

Kültür ve Miras Öğrenme Alanı. Kültür ve miras tarih disiplini odağında kültür ve kültürel mirası ön plana çıkaran bir yapıya sahiptir (MEB, 2018a).

Kültür ve miras öğrenme alanında 4 ve 5. sınıf düzeylerinde yakından uzağa bir ölçek görülürken bu yapı 6 ve 7. sınıfta yerini yalnızca kronolojik bir akışa bırakmaktadır. 5. sınıf kültür ve miras öğrenme alanının ilk kazanımını da bu kronolojik yapı içerisinde ele alabiliriz.

Kültür ve miras öğrenme alanında, 4. sınıfta aile tarihi çalışması yapılması, aile ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğelere dair araştırmalar yapılması, geleneksel çocuk oyunlarının günümüzdeki oyunlarla karşılaştırılması ve Millî Mücadele'nin önemine yönelik konu ve amaçlardan oluşan kazanımlara yer verilmektedir.

5. sınıfta Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarına, çevredeki doğal ve tarihî güzelliklere, kültür ve tarih ilişkisine yönelik kazanımlara yer verilmektedir.

6. sınıfta Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine, İslamiyet'in ortaya çıkışına, Türklerin İslamiyet'i kabulü ile yaşanan değişimlere, Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecine ve tarihî ticaret yollarına ilişkin kazanımlar bulunmaktadır.

7. sınıfta Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemine, fetih politikalarına, Avrupa'daki gelişmelere bağlı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçlere, yenileşme hareketlerine ve Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına dair kazanımlar yer almaktadır.

Kültür ve miras öğrenme alanı değerlendirildiğinde 4. sınıf sonrasında kronolojik bir yapı görülmektedir. 4. sınıfta yer alan Millî Mücadele dönemine yönelik kazanım, kronolojik yapının tüm sınıflarda sağlanamamasına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra kazanımlarda sadece tarih disiplinine odaklanılmadığı görülmektedir. Devletlerin yönetim, yaşayış biçimleri gibi boyutlardan da değerlendirilmesiyle sosyal, siyasi, coğrafi ve ekonomik yönlerden de bakış açıları geliştirilmesiyle çok disiplinli bir yaklaşımın sağlanılmasına odaklanıldığı dikkat çekmektedir. Kültür ve miras öğrenme alanında dikkat çeken bir diğer nokta da 6. sınıf düzeyinin kapsamının diğer sınıf düzeylerine göre çok yoğun olmasıdır. Kültür kavramı açısından 4. ve 5. sınıflar arasında sarmal bir yapı görülmektedir. 6. ve 7. sınıfta bu sarmallığa ilişkin kazanımlar görülmemektedir, kültür kavramından çok tarihî dönemlere ilişkin kazanımlara yer verilmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı. Bu öğrenme alanı coğrafya disiplini odağında insan yaşamı için gerekli mekânsal temel bilgi, beceri ve değerleri öğrencilere kazandırmayı amaçlayan bir öğrenme alanıdır (MEB, 2018a).

İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanına içeriksel olarak bakıldığında 4. sınıfta kazanımların genel olarak yakın çevre ölçeğinde ele alındığı görülmektedir. İçerik bakımından ise konumla ilgili çıkarımlarda bulunma, kroki çizme, doğal ve beşerî unsurları ayırt etme, hava olaylarını gözleme ve bulguları not etme, grafikler hazırlama, yer şekilleri ve nüfus özellikleri ve doğal afetler gibi konu ve amaçlara yönelik kazanımlara yer verilmektedir. Doğa olayları ve doğal afetler konularının hayat bilgisi 2. sınıf öğretim programı ile kroki çizme konusunun hayat bilgisi 3. sınıf öğretim programı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu açıdan hayat bilgisi dersinin de devamı niteliğinde olduğu söylenebilir.

5. sınıfta kazanımlar genel olarak yaşanan çevre bağlamında ele alınmaktadır. Yeryüzü şekillerini açıklama, iklimin insan faaliyetlerine etkisini açıklama, doğal ve beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşmeye etkilerine örnekler verme, çevre sorunları ve doğal afetlerin toplum hayatına etkileri konu ve amaçlarında kazanımlar yer almaktadır.

6. sınıfta ölçek genel olarak Türkiye olmakla birlikte dünyanın farklı ortamlarına da yer verilmektedir. İçerik olarak ise coğrafi konum, yer şekilleri, iklim özellikleri ve bitki örtüsü, beşerî özellikler ve Dünyanın farklı ortamlarındaki iklimler konularında kazanımlara yer verilmektedir.

7. sınıfta ölçek bakımından kapsamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Yerleşmeyi etkileyen faktörler, nüfusun dağılışını etkileyen etmenler ve nüfus özellikleri, göç ve yerleşme seyahat özgürlüğü konularında kazanımlara yer verilmektedir. Öğrenme alanları arasındaki ilişkileri düşünüldüğünde, göç konusu kültür ve miras öğrenme alanında önceki sınıflarda ele alınmaktadır. Öğrenme alanı genelinde sınıflar arasında ve öğrenme alanları arasında birçok konuda sarmal bir yaklaşım dikkat çekmektedir. Doğal ve beşerî unsurlar ve bu unsurların yaşama etkileri sarmal bir yapıda ele alınmaktadır. Bunun yanı sıra yeryüzü şekilleri, iklim, nüfus ve yerleşme kavramları içinde benzer bir durum söz konusudur. Ancak 7. sınıfta diğer sınıflardan farklı olarak spesifik bir biçimde göç, yerleşme ve seyahat özgürlüğüne yer verilmektedir.

Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı. Bu öğrenme alanı bilim ve teknolojinin gerekliliklerini ve toplumsal yaşama etkilerini konu alan ve öğrencilere bu konularda farkındalık kazandırmayı amaçlayan bir öğrenme alanıdır. 4. sınıfta

kazanımların genel olarak aile ve günlük yaşam gibi yakın çevre ölçeğinde ele alındığı görülmektedir. Teknolojik ürünlerin kullanım alanlarına göre sınıflandırılması, geçmişteki ile bugünkü kullanımlarının karşılaştırılması, mucitlerinin ve zaman içerisindeki gelişimlerinin araştırılması; ihtiyaçlara bağlı olarak ürünler tasarlanması ve teknolojik ürünlerin öğrenciler tarafından kendilerine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanılması amaçlarına yönelik kazanımlara yer verilmektedir.

5. sınıfta günümüzün ve öğrenme alanının bir gerekliliği olarak kazanımlar daha çok, sosyal medya ile ilişkilidir. Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkilere etkisi, sanal ortamda ulaşılan bilgilerin doğruluk ve güvenilirliklerinin sorgulanması, sanal ortamda güvenlik kurallarına uyulması, buluş yapan kişilerin ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin belirlenmesi ve bilimsel etik konu ve amaçlarına yönelik kazanımlara yer verilmektedir.

6. sınıf incelendiğinde sosyal bilimlerin toplum hayatına etkileri, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşama etkileri, bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapılması, telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesi konu ve amaçlarına yönelik kazanımlara yer verildiği görülmektedir.

7. sınıf kazanımları ele alındığında bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılması, Türk-İslam Medeniyeti'nde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkıları, XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa'da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisi ve özgür düşüncenin gelişmesinin bilimsel gelişmelere katkısı konularında kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Bilim, teknoloji öğrenme alanında, aile ve yakın çevreden başlayarak toplum, ülke ve küreselleşme gibi ilerleyen, genişleyen bir yaklaşımın diğer öğrenme alanlarında olduğu gibi belirgin olmadığı görülmektedir. İçeriklerin de 7. sınıfta diğer sınıflardan farklılaşarak tarihsel bir süreçle yaklaşıldığı, kronolojik bir bakış açısıyla sunulduğu görülmektedir. Bunların yanı sıra neredeyse tüm sınıf düzeylerinde diğer kazanımlarla sarmallığın korunmadığı diğer öğrenme alanlarından farklı amaç ve içeriklere sahip kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Öğrenme alanındaki bazı kavram ve konular ise farklı öğrenme alanları ile sarmal bir yapı içerisinde yer alırlar. Örneğin, XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa'da yaşanan gelişmeler doğrudan kültür ve miras öğrenme alanı ile de ilişkili bir yapıya sahiptir.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı. Bu öğrenme alanının temelini öğrencilerin girişimci ve bilinçli tüketici becerilerinin geliştirilmesi oluşturmaktadır (MEB, 2018a).

Bu öğrenme alanında 4. sınıfta, kazanımlar birey ve aile ölçeğindedir. İstek ve ihtiyaçlar arasında bilinçli seçimler yapılması, ekonomik faaliyetlerin tanınması, bilinçli tüketici davranışları sergilenmesi, bütçe oluşturma, kaynakları israf etmeden kullanma amaç ve konularına yönelik kazanımlar yer almaktadır.

5. sınıfta kapsam genişletilerek yakın çevre de ele alınmaktadır. Ekonomik faaliyetler, ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekler, ekonomik faaliyetlerin sosyal hayata etkileri, üretim, tüketim ve dağıtım ağı ve bu sürece dayalı yenilikçi fikirler geliştirme, bilinçli tüketici olarak haklarını kullanma amaç ve konularında kazanımlara yer verilmektedir.

6. sınıfta ölçek daha çok Türkiye bağlamında ele alınmaktadır. Ülkemizin kaynakları ile ekonomik faaliyetlerin ilişkilendirilmesi, kaynakların bilinçsiz kullanımının canlı yaşamına etkileri, coğrafi özelliklere bağlı olarak yatırım projeleri geliştirme, vergi vermenin gereği ve önemi, nitelikli insan gücünün ekonominin gelişmesindeki yeri ve önemi, mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırma gibi amaç ve konulara yönelik kazanımlar yer almaktadır.

7. sınıfta daha geniş bir ölçeğe yer verildiği, üretimde ve yönetimde toprağın önemi, üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkileri, kurumlar ve sivil toplum kuruluşları, tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumlar, dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekler, dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim ağına meydana getirdiği değişimler gibi konu ve amaçlara yönelik kazanımlara yer verildiği görülmektedir.

Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında 4, 5 ve 6. sınıflarda özellikle ekonomik faaliyetler, bilinçli tüketici, üretim, dağıtım ve tüketim ağı konularında sarmal yaklaşıma uygun bir ilerleyişin söz konusu olduğu görülmektedir. Ancak 7. sınıfta hem önceki senelerle hem de kendi içerisinde ilişkilerin kurulmadığı ya da uzak ilişkilerin bulunduğu kazanımlara yer verilmiş olduğu dikkat çekmektedir.

Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı. Etkin vatandaşlık öğrenme alanı sosyoloji, siyaset bilimi ve hukuk çerçevesinde etkin yurttaşlık kavramına odaklanılan bir öğrenme alanıdır (MEB, 2018a).

4. sınıfta çocuk hakları, sorumluluk alma, okul yaşamında sosyal etkinlikler önerme, ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi kurma gibi amaç ve konulara yönelik kazanımlara yer verilmektedir.

5. sınıfta bireysel ve toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında hizmet veren kurumlar, yönetim birimleri, temel haklar ve millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimiz gibi konu ve amaçlara yönelik kazanımlar bulunmaktadır.

6. sınıfta demokrasinin temel ilkeleri bakımından farklı yönetim biçimleri, yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişki, yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurlar, demokrasinin önemi, hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklama, toplumsal hayatta kadına verilen değer gibi konu ve amaçlara yönelik kazanımlara yer verilmektedir.

7. sınıfta ise demokrasinin ortaya çıkışı, gelişim evreleri ve günümüzde ifade ettiği anlamlar, Atatürk'ün Türk demokrasisinin gelişimine katkıları, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel nitelikleri, demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunlar gibi konu ve amaçlara yönelik kazanımlara yer verilmektedir. Etkin vatandaşlık öğrenme alanında hak, sorumluluk ve özgürlük kavramları bakımından sınıflar arasında sarmal bir yaklaşım görülmektedir. Demokraside de benzer bir durum söz konusudur ancak demokrasi kavramı önceki sınıflarda ele alınırken ortaya çıkış sürecinin 7. sınıfta ele alınması bu yaklaşıma çok da uygun görünmemektedir. Bunun dışında içeriksel anlamda genişleyen bir yapı da söz konusudur.

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı. Küresel bağlantılar öğrenme alanında ise öğrencilere kültürel, ekonomik vb. birçok konuda küresel bir bakış açısı kazandırmak amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak 4. sınıfta dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıma, Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrama, farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırma, farklı kültürlerle saygı gösterme gibi amaç ve konulara yönelik kazanımlara yer verilmektedir.

5. sınıfta genişleyen programın aksine bazı kazanımlarda kapsamda bir daralma olması dikkat çekmektedir. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırma, ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkileri, turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemi, çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğeleri gibi konu ve amaçlara yönelik kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Ekonomik ilişkiler, iletişim ve ulaşım teknolojileri üretim, dağıtım ve

tüketim öğrenme alanında da ele alınan konular olduğu için öğrenme alanları arasında bir ilişki görülmektedir. Kültür, ekonomi ve teknoloji konularında diğer öğrenme alanları ile ilişkili konular dikkat çekmektedir.

6. sınıfta ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz etme, ülkemizin uluslararası alanda üstelendiği rolleri analiz etme ve popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkileri gibi konu ve amaçlara yönelik kazanımlara yer verilmektedir. Kazanımlarda sarmal yaklaşıma bağlı olarak derinleştirmeye yer verildiği görülmektedir.

7. sınıfta Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar, ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşlar, çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgulama, küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirme gibi amaç ve konulara yönelik kazanımlara yer verilmektedir. Farklı kültürlerle saygı konusu 4. sınıfta yer alırken çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgulamanın 7. sınıfta olması sarmal yapıda aşamalılık ve derinleşme açısından geç kalınmış olduğu düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Öğrenme alanında genel olarak sarmal yaklaşıma dair ilişkilerle birlikte uzak bağlantıların kurulduğu da görülmektedir.

Günümüzde gelinen noktada sosyal bilgiler öğretim programının sahip olduğu sarmal yaklaşım dersin inşası ve aktarımında önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle araştırmanın problemi öğrencilerin sınıflar arasında, öğrenme alanları düzeyinde akademik başarı durumlarının belirlenmesi ve bu doğrultuda öğretim programının sahip olduğu yapının akademik başarıya etkisinin boylamsal olarak değerlendirilmesidir.

Amaç

Sosyal bilgiler öğretim programlarında öğrenme alanlarından oluşan içerik desenine bağlı olarak tüm sınıf düzeylerinde aynı öğrenme alanlarına yer verilmektedir. Öğrencilerin 4. sınıf düzeyinde bir öğrenme alanında edindikleri kazanımlar ilerleyen sınıf düzeylerindeki aynı ya da farklı öğrenme alanlarındaki kazanımları gerçekleştirmelerine zemin hazırlamaktadır. Programın yapısına bağlı olarak öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin her sene aynı kalması ya da artması beklenmektedir. Bu duruma bağlı olarak araştırmada, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde 5, 6 ve 7. sınıf düzeyinde öğrenme alanlarındaki akademik başarı düzeylerinin boylamsal olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. Öğrencilerin 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi akademik başarı düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin 5, 6 ve 7. sınıf;

a. Birey ve toplum öğrenme alanındaki akademik başarı düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

b. Kültür ve miras öğrenme alanındaki akademik başarı düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

c. İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanındaki akademik başarı düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

d. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanındaki akademik başarı düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

e. Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanındaki akademik başarı düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

Önem

Sosyal bilgiler dersi etkin yurttaşlar ve farkındalık sahibi bireyler yetiştirilmesi konusunda sağladığı kazanımlar düşünüldüğünde kritik bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. “Sosyal bilgiler öğretimi, günümüzdeki sorunların kökenlerinde yer alan olumsuzlukların tarihsel boyutunu gösterip, geleceği daha iyi planlamaya olanak verir” (Güven, 2013). Bu nedenlerle sosyal bilgiler eğitim sistemi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Özellikle de çağın problemlerini anlayıp yorumlayabilen ve çözüm önerileri geliştirebilen bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Ancak bu rolün işlevsel bir şekilde yerine getirilebilmesi, belirli gerekliliklere duyulan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Barth (1991) bu gereklilikleri, sosyal bilimlere ait bilgilerin disiplinlerarası ilişkilendirilmesi, kaynaştırılması ve bütünleştirilmesi, güncel ve önemli sosyal konulara öncelik verilmesi ve yurttaşlık becerilerinin kazanılmasına yönelik olması şeklinde belirtmiştir. Bu gereklilikler günümüzde de geçerliliklerini korumaktadır. Tüm bunların sağlanabilmesi amacıyla özellikle 2005 ve sonrasında hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programlarında disiplinler arası, sarmal bir yaklaşım benimsenmektedir. Ancak ülkemizde sosyal bilgiler dersinde akademik başarının boylamsal olarak incelendiği ve sonuçlarının tartışıldığı çalışmalar bulunmamaktadır. Bu nedenle

öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin hem yıllar arasında hem de öğrenme alanları özelinde ele alınmasının önem arz ettiği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın, öğretim programın yapısının ve içeriklerin öğrencilerin akademik başarısına etkisinin belirlenmesini sağlayacağı; belirlenen ilişkilerin değerlendirilmesinin de öğretim programına ilişkin gerekli görülebilecek değişiklik veya düzenlemeler konusunda kaynak oluşturacağı düşünülmektedir. Ayrıca öğrenme alanları arasındaki sarmal yapıya bağlı olarak kurulan ilişkilerin akademik başarıya etkisinin olup olmadığının belirlenmesi de varsa öğrenme alanları arasındaki ilişkinin sağlamlaştırılması yoksa da bu ilişkilerin kurulması yönünde kaynak oluşturacaktır.

Sayıtlar

Bu çalışmada;

- Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin A eğitim şirketi tarafından yapılan Genel Başarı Değerlendirme Uygulamasında (GBDU) yer alan sorulara cevaplarını gönüllük esasına dayanarak, bilinçli ve dikkatli bir şekilde verdikleri varsayılmaktadır.
- Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin tamamının uygulama esnasında gürültü, sıcaklık, ışık gibi dışsal etkenlerden eşit bir biçimde etkilendikleri varsayılmaktadır.
- Çalışmada kullanılan veri toplama araçlarının sınıf düzeyleri arasındaki uygulamalarının birbirine eşit özelliklerde olduğu varsayılmaktadır.
- 2005, 2017 ve 2018 öğretim programlarının içeriksel ve yapısal benzerliklerine bağlı olarak soruların sarmallığı yansıttığı ve sürdürdüğü varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu çalışma;

- A eğitim şirketi ile anlaşmalı olan ve GBDU'ya katılan özel okullardaki öğrenciler ile sınırlıdır.
- 2016-2017, 2017-2018 ve 2018-2019 öğretim yıllarında gerçekleştirilen sınavlar ile sınırlıdır.
- Veri toplama aracı Ocak ve Mayıs aylarında uygulandığı için T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanlarıyla sınırlıdır.

- 2017 yılında 5. sınıf düzeyinde, 2018 yılında 6. sınıf düzeyinde ve 2019 yılında ise 7. sınıf düzeyinde Ocak ve Mayıs ayında düzenlenen GBDU'ların tamamına katılan öğrenciler ile sınırlıdır.
- Veri toplama aracını oluşturan sorulara telif hakları nedeniyle araştırmada yer verilememiştir.

Tanımlar

Genel Başarı Değerlendirme Uygulaması: A eğitim şirketi tarafından Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan öğretim programlarına uyumlu bir şekilde hazırlanan, öğrencilerin bilgi ve beceri seviyelerinin değerlendirilmesi amacıyla Ocak ve Mayıs aylarında olmak üzere yılda iki kere yapılan bir uygulamadır.

Amerika Birleşik Devletleri Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi: 1921 yılında kurulmuş, sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışmalar yürüten ve yürütülen çalışmalarını desteklemeyi amaçlayan bir kuruluştur.

Öğrenme Alanı: “Birbiri ile ilişkili bilgi, beceri ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden disiplinlerarası bir yapıdır (MEB, 2018).”

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ile çözümlenmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. “İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2012 s.81).” Sınıf düzeyleri arasındaki değişimin belirlenmesi için aynı öğrencilerin akademik başarı puanları karşılaştırıldığından, araştırma aynı zamanda boylamsal bir yapıya sahiptir.

“Eğitim alanındaki araştırmalar sadece durumları ya da olayları betimlemenin ötesinde bir şeyler yapmak istemektedirler (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014 s.23).” Araştırmada ilişkisel bir model benimsenerek; Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda sarmal yaklaşımla oluşturulan yapının, öğrencilerin akademik başarı düzeylerinde nasıl etkili olduğu öğrenilmek istenmiştir. Bu ilişkilerin belirlenmesi sarmal yaklaşımın öğrenci başarısına etkilerine dair tahminlerde bulunabilmeyi sağlayacaktır. Tahminlerde bulunulmasının gerekçesi, tarama yolu ile bulunan ilişkilerin, gerçek bir neden-sonuç ilişkisi olarak yorumlanamaması; ancak ipuçları vererek bir değişkenin durumunun belirlenmesini sağlayarak diğer değişkenin durumunun kestirilmesinde yararlı olmasıdır (Kumandaş Öztürk, 2019). Yapılan kestirimler neticesinde sarmal yaklaşımın benimsenmesinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu A eğitim şirketi tarafından 2017, 2018 ve 2019 yıllarında uygulanan GBDU’nun Ocak ve Mayıs aylarında yapılan uygulamalarının tamamına katılan öğrenciler oluşturmaktadır. 2017, 2018 ve 2019 yıllarında düzenlenen

tüm uygulamalara katılan öğrenciler seçilerek aynı öğrencilerin takip edilmesi sağlanmıştır. Çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubu

Yıl	Sınıf Düzeyi	Öğrenci Sayısı
2017	5. Sınıf	2413
2018	6. Sınıf	2413
2019	7. Sınıf	2413

Çalışmada öğrencilerin kişisel bilgileri gizli tutulmuştur. Her bir öğrenciye bir kod verilmiş ve bu kodlar üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Verilerin analiz edilmesi ve bu sonuçların değerlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması konusunda okulların ve katılım sağlayan öğrencilerin bilgisi bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın amaçlarına ve alt amaçlarına bağlı olarak ihtiyaç duyulan 5, 6 ve 7. sınıf düzeylerinde uygulanan GBDU’nun 2017, 2018, 2019 Ocak ve Mayıs ayı verileri A eğitim şirketi tarafından sağlanmıştır. Üç yılda da hem Ocak hem de Mayıs aylarında sınava katılan öğrenci sayısının 2413 olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Genel Başarı Değerlendirme Uygulaması, Ocak ve Mayıs aylarında olmak üzere yılda iki kere uygulanmaktadır. Uygulanan her GBDU’ya katılım sağlayan öğrencilerin verileri optik formlara kodlanmakta ve bu veriler bilgisayar ortamına aktarılarak A eğitim şirketine gönderilmektedir.

GBDU soruları A eğitim şirketinde çalışan sosyal bilgiler alan uzmanları tarafından hazırlanmaktadır. Sorular öğretim programına ve öğretim programında kullanılan sarmal yaklaşıma uygun biçimde hazırlanmaktadır. Hazırlanan sorular, bilme, uygulama ve akıl yürütme olmak üzere üç basamaktan oluşan bilişsel bir sınıflandırmaya sahiptirler. Soruların bilişsel sınıflandırmaya uygunlukları alanda çalışan

akademisyenlerden ve A şirketinde çalışan ölçme değerlendirme uzmanlarından görüş alınarak belirlenmektedir. Araştırmada kullanılacak olan 2017, 2018, 2019 yılları Ocak ve Mayıs sınavlarının soru düzeyinde kazanımlara uygunluğu araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından da analiz edilmiştir. Her uygulamada A, B ve C şeklinde üç farklı kitapçık bulunmaktadır. Kitapçıklarda bulunan sorular farklı olsa da kazanımlar ve soruların bilişsel düzeyleri açısından ortak bir desen vardır. Bu desen alanda çalışan akademisyenler tarafından hazırlanmaktadır. Ayrıca soruların ayırt edicilik ve güçlükleri Klasik Test Kuramına göre belirlenerek ITEMAN programı aracılığıyla analiz edilmektedir. Araştırmadan kullanılan soruların ayırt edicilik ve güçlükleri Ek 1’de verilmiştir. Yapılan analizler, akademisyenler, soru alan uzmanları ve ölçme değerlendirme uzmanları tarafından değerlendirilmektedir. Tüm bunların yanı sıra A, B ve C kitapçıklarında ortak olan sorular bulunmaktadır. Uygulamanın deseni ve kullanılan bu sorular sayesinde soru ve yetenek parametreleri aynı ölçek üzerine yerleştirilebilmektedir. Bu sayede sınavın kapsam geçerliği artırılmaktadır.

Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümümlenmesi için öncelikle testlerde kullanılan sorular kazanımlarına göre öğrenme alanları altında gruplandırılmıştır. Bu aşamada yıl içerisinde uygulanan sınavların Ocak ve Mayıs aylarında yapılmasından dolayı Etkin Vatandaşlık ve Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarında yeterli sayıda soru bulunmadığı belirlenmiş, bu nedenle her iki öğrenme alanına ilişkin de çözümleme yapılamamıştır. Soruların Birey ve Toplum (BT), Kültür ve Miras (KM), İnsanlar, Yerler ve Çevreler (İYÇ), Bilim, Teknoloji ve Toplum (BTT), Üretim, Dağıtım ve Tüketim (ÜDT) öğrenme alanlarında kitapçıklara göre dağılımları Tablo 2, 3 ve 4’te verilmiştir.

Tablo 2

Soruların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımları (A Kitapçıkları)

	BT		KM		İYÇ		BTT		ÜDT	
	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs
2017	3	2	10	4	12	9	-	1	-	5
2018	5	3	9	10	11	3	3	-	1	8
2019	15	4	15	8	1	6	1	8	4	4

Tablo 3

Soruların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımları (B Kitapçıkları)

	BT		KM		İYÇ		BTT		ÜDT	
	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs
2017	5	1	9	5	12	9	-	2	-	3
2018	5	-	10	10	10	6	2	-	3	9
2019	14	4	15	9	2	5	2	8	3	4

Tablo 4

Soruların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımları (C Kitapçıkları)

	BT		KM		İYÇ		BTT		ÜDT	
	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs	Ocak	Mayıs
2017	6	1	9	5	12	8	-	2	-	3
2018	4	2	11	8	10	5	3	-	2	9
2019	15	4	14	9	1	5	1	8	5	4

Gruplandırılan verilerde önce öğrencilerin her sınıf düzeyinde Ocak ve Mayıs aylarındaki uygulamalarda aldıkları kitapçıkların farklı kombinasyonları oluşturulmuştur. Bu kombinasyonlar; AA, AB, AC, BA, BB, BC, CA, CB, CC şeklindedir. Ardından bu kombinasyonların altında tüm öğrenme alanları özelinde soru sayıları hesaplanmış ve yine öğrenme alanı özelinde tam puan 100 kabul edilerek her doğru soruya verilecek birim puanlar hesaplanmıştır. Ortalamalar da her yıl ve öğrenme alanı özelinde öğrencilerin aldıkları kitapçıklara bağlı olarak bu birim puanlar kullanılarak hesaplanmıştır. Bu sayede soru sayılarında oluşan farklılıkların başarı puanlarına ve istatistiksel analizlere etkisinin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Benzer bir şekilde sınıf düzeylerindeki soru sayıları hesaplanmış, tam puan 100 kabul edilerek sınıf düzeyinde her doğru soruya verilecek birim puan hesaplanmıştır. Öğrencilerin almış oldukları kitapçıklara bağlı olarak birim puanlar kullanılarak sınıf düzeylerindeki sosyal bilgiler dersi akademik başarıları hesaplanmıştır.

Öğrencilerin 5. sınıf, 6. sınıf ve 7. sınıf düzeylerinde sosyal bilgiler dersi ortalamaları ve her öğrenme alanı için ayrı ayrı ortalamaları bilgisayar ortamında hesaplandıktan sonra veriler istatistiksel veri analizi programına aktarılmıştır. Araştırma sorularına uygun bir biçimde sınıf düzeyinde ve öğrenme alanları arasında yıllar içinde

yaşanan değişimin belirlenebilmesi için Tekrarlı Ölçümler ANOVA (Repeated Measures ANOVA) uygulanmıştır. Tekrarlı Ölçümler ANOVA, iki ya da daha çok ilişkili ölçüme ait ortalama puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla kullanılır (Büyüköztürk, 2010). Tekrarlı Ölçümler ANOVA testi uygulanmadan önce gerekli tüm varsayımlar sağlanmıştır.

Normallik yorumları için betimsel istatistiklerden çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakılmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ile +2 aralığında olduğunda verinin normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir (George ve Mallery, 2003). Sınıf düzeyleri ile Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanlarının her birinin normal dağılım tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 5

Sınıf Düzeylerindeki Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarı Ortalama Puanları Normal Dağılım Tablosu

		2017	2018	2019
Veri sayısı	Geçerli	2413	2413	2413
	Kayıp	0	0	0
Çarpıklık		-.362	-.291	-.845
Çarpıklık değeri std. hatası		.050	.050	.050
Basıklık		-1.001	-1.103	-.187
Basıklık değeri std. hatası		.100	.100	.100

Sosyal bilgiler dersinde 5. sınıf akademik başarı ortalamalarının çarpıklık değeri -.362 ve basıklık değeri -1.101; 6. sınıf akademik başarı ortalamalarının çarpıklık değeri -.291 ve basıklık değeri -1.103; 7. sınıf akademik başarı ortalamalarının çarpıklık değeri -.845 ve basıklık değeri -.187'dir. Bu veriler -2 ve +2 arasında bulunduğundan normal dağılım gösterdikleri kabul edilmiştir.

Tablo 6

Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Normal Dağılım Tablosu

		2017	2018	2019
Veri sayısı	Geçerli	2413	2413	2413
	Kayıp	0	0	0
Çarpıklık		-.496	-.665	-1.359
Çarpıklık değeri std. hatası		.050	.050	.050
Basıklık		-.524	-.509	1.408
Basıklık değeri std. hatası		.100	.100	.100

Birey ve toplum öğrenme alanı 2017 yılı verisinin çarpıklık değeri -.496 ve basıklık değeri -.524; 2018 yılı verisinin çarpıklık değeri -.665 ve basıklık değeri -.509; 2019 yılı verisinin çarpıklık değeri -1.359 ve basıklık değeri 1.408'dir. Bu veriler -2 ve +2 arasında bulunduğundan normal dağılım gösterdikleri kabul edilmiştir.

Tablo 7

Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Normal Dağılım Tablosu

		2017	2018	2019
Veri sayısı	Geçerli	2413	2413	2413
	Kayıp	0	0	0
Çarpıklık		-.520	-.153	-.559
Çarpıklık değeri std. hatası		.050	.050	.050
Basıklık		-.673	-1.148	-.722
Basıklık değeri std. hatası		.100	.100	.100

Kültür ve miras öğrenme alanı 2017 yılı verisinin çarpıklık değeri -.520 ve basıklık değeri -.673; 2018 yılı verisinin çarpıklık değeri -.153 ve basıklık değeri -1.148; 2019 yılı verisinin çarpıklık değeri -.559 ve basıklık değeri -.722'dir. Bu veriler -2 ve +2 arasında bulunduğundan normal dağılım gösterdikleri kabul edilmiştir.

Tablo 8

İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Normal Dağılım Tablosu

		2017	2018	2019
Veri sayısı	Geçerli	2413	2413	2413
	Kayıp	0	0	0
Çarpıklık		-.276	-.315	-.875
Çarpıklık değeri std. hatası		.050	.050	.050
Basıklık		-.889	-.830	.249
Basıklık değeri std. hatası		.100	.100	.100

İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı 2017 yılı verisinin çarpıklık değeri -.276 ve basıklık değeri -.889; 2018 yılı verisinin çarpıklık değeri -.315 ve basıklık değeri -.830; 2019 yılı verisinin çarpıklık değeri -.875 ve basıklık değeri .249'dur. Bu veriler -2 ve +2 arasında bulunduğundan normal dağılım gösterdikleri kabul edilmiştir.

Tablo 9

Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Normal Dağılım Tablosu

		2017	2018	2019
Veri sayısı	Geçerli	2413	2413	2413
	Kayıp	0	0	0
Çarpıklık		-.458	-.436	-.630
Çarpıklık değeri std. hatası		.050	.050	.050
Basıklık		-1.527	-.722	-.535
Basıklık değeri std. hatası		.100	.100	.100

Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı 2017 yılı verisinin çarpıklık değeri -.458 ve basıklık değeri -1.527; 2018 yılı verisinin çarpıklık değeri -.436 ve basıklık değeri -.722; 2019 yılı verisinin çarpıklık değeri ise -.630 ve basıklık değeri -.535'dir. Bu veriler -2 ve +2 arasında bulunduğundan normal dağılım gösterdikleri kabul edilmiştir.

Tablo 10

Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Normal Dağılım Tablosu

		2017	2018	2019
Veri sayısı	Geçerli	2413	2413	2413
	Kayıp	0	0	0
Çarpıklık		-.296	-.377	-.804
Çarpıklık değeri std. hatası		.050	.050	.050
Basıklık		-1.129	-.950	-.124
Basıklık değeri std. hatası		.100	.100	.100

Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı 2017 yılı verisinin çarpıklık değeri -.296 ve basıklık değeri -1.129; 2018 yılı verisinin çarpıklık değeri -.377 ve basıklık değeri -.950; 2019 yılı verisinin çarpıklık değeri -.804 ve basıklık değeri -.124'dür. Bu veriler -2 ve +2 arasında bulunduğu normal dağılım gösterdikleri kabul edilmiştir.

Tekrarlı Ölçümler ANOVA için önemli varsayımlardan biri de küresellik varsayımdır. "Küresellik varsayımı, denek içi/grup içi faktörün herhangi iki düzeyi için hesaplanan fark puanlarının evrendeki varyanslarının eşit olduğu varsayımdır (Çokluk Bökeoğlu, 2018)." Bu varsayım Mauchly's Sphericity testi ile kontrol edilir. Küresellik varsayımı sınıf düzeylerindeki sosyal bilgiler dersi akademik başarı ortalama puanları ve tüm öğrenme alanları için Mauchly's Sphericity testi kullanılarak kontrol edilmiştir. Sınıf düzeylerindeki akademik başarı ortalamalarında Mauchly's Sphericity testine göre küresellik varsayımı ihlal edilmiştir ($\chi^2 (2) = 58.943, p=0.000$). Birey ve toplum öğrenme alanında Mauchly's Sphericity testine göre küresellik varsayımı ihlal edilmiştir ($\chi^2 (2) = 118.094, p=0.000$). Kültür ve miras öğrenme alanında Mauchly's Sphericity testine göre küresellik varsayımı ihlal edilmiştir ($\chi^2 (2) = 28.397, p=0.000$). İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında Mauchly's Sphericity testine göre küresellik varsayımı ihlal edilmiştir ($\chi^2 (2) = 118.155, p=0.000$). Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında Mauchly's Sphericity testine göre küresellik varsayımı ihlal edilmiştir ($\chi^2 (2) = 360.316, p=0.000$). Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında Mauchly's Sphericity testine göre küresellik varsayımı ihlal edilmiştir ($\chi^2 (2) = 314.334, p=0.000$). Küresellik varsayımı sağlanmadığı için düzeltme gereği duyulmuştur. ϵ değerine bakılarak $\epsilon < 0.75$ olduğundan Greenhouse-Geisser düzeltmesi tercih edilmiştir. Sonuç olarak sınıf

düzeylerindeki akademik başarı ortalamaları ve tüm öğrenme alanları için Greenhouse-Geisser düzeltmesi kullanılarak Greenhouse-Geisser F değerleri raporlanmıştır.

Tekrarlı Ölçümler ANOVA uygulamalarının ardından, hangi ölçümler (yıllar) arasında anlamlı farklılık olduğunun belirlenebilmesi için ilişkili örneklem t-testi yapılmıştır. İlişkili örneklem t-testi, ilişkili örneklem ortalamaları arasındaki farkın birbirinden anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek için kullanılan testtir (Büyüköztürk, 2010). İlişkili örneklem t-testi yapılırken Tip 1 hatanın artmasının önüne geçmek için Bonferroni düzeltmesi kullanılmıştır. Bonferroni düzeltmesinde p değeri (.05) ölçüm (uygulama) sayısı olan üçe bölünerek .017 olarak kabul edilmiştir (Palant, 2015).

BÖLÜM 3

BULGULAR VE YORUMLAR

Yapılan analizlerde ulaşılan bulgular, öncelikle sınıf düzeyleri arasındaki genel sosyal bilgiler akademik başarı ortalamalarına sonra da her bir öğrenme alanı düzeyindeki akademik başarı ortalamalarına yönelik olarak ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri Arasında Sosyal Bilgiler Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin sınıf düzeylerindeki sosyal bilgiler akademik başarı ortalama puanları istatistiksel veri analiz programına aktarılmış ve Tekrarlı Ölçümler ANOVA uygulanmıştır. Sınıf düzeyleri arasındaki akademik başarı ortalamaları için Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Sınıf Düzeyindeki Akademik Başarı Ortalama Puanları Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler		
	Toplamı	sd	Ortalaması	F	p
Deneklerarası	2757623.858	2412	1143.293		
Ölçüm	146267.754	2	73133.877	742.168	.000
Hata	475073.214	4824	98.481		
Toplam	3378964.826	7,238			

Sınıf düzeylerindeki sosyal bilgiler dersi akademik başarı ortalamaları için uygulanan Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçlarına göre ($F_{(2, 4824)} = 742.168$, $p < .05$) öğrencilerin 5. sınıf, 6. sınıf ve 7. sınıf akademik başarı ortalama puanlarının en az birinin diğerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Hangi sınıf

düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunun belirlenebilmesi için ilişkili örneklemeler için t-testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12

Sınıf Düzeyindeki Akademik Başarı Ortalama Puanları İlişkili Örneklemeler T-Testi Sonuçları

Eşleşme	Uygulama	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamaların Standart Hatası	Farklılıkların %95 güven aralığı		t	sd	p
					Düşük	Yüksek			
1	2017-2018	1.72755	13.60305	.27692	1.18452	2.27058	6.238	2412	.000
2	2018-2019	-10.28113	13.36062	.27199	-10.8144	-9.74777	-37.800	2412	.000
3	2017-2019	-8.55358	15.07773	.30694	-9.15548	-7.95168	-27.867	2412	.000

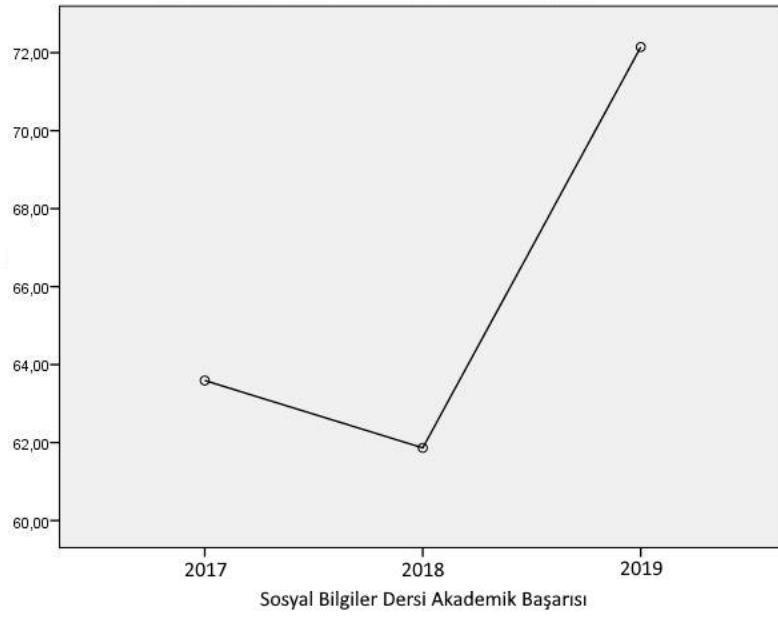
Sınıf düzeylerindeki sosyal bilgiler dersi akademik başarı ortalamaları için uygulanan ilişkili örneklemeler t-testi sonuçlarına göre ($t_{(2412)} = 6.238$, $p < .017$) öğrencilerin 5. sınıf ile 6. ve 6. sınıf ile 7. sınıf sosyal bilgiler dersi akademik başarı ortalamaları incelendiğinde ($t_{(2412)} = -37.800$, $p < .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Aynı şekilde 5. sınıf ile 7. sınıf sosyal bilgiler dersi akademik başarı ortalamaları incelendiğinde de ($t_{(2412)} = -27.867$, $p < .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin 5.sınıf, 6.sınıf ve 7.sınıf sosyal bilgiler dersi akademik başarı ortalama puanların değişimi Tablo 13 ve Şekil 3’te sunulmuştur.

Tablo 13

Birey ve Toplum Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları

Yıl	Sınıf Düzeyi	Puan Ortalaması
2017	5.Sınıf	63.5916
2018	6.Sınıf	61.8641
2019	7.Sınıf	72.1452

Şekil 3. Sınıf Düzeylerindeki Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarı Ortalama Puanları

Yapılan analizler sonucunda ulaşılan tablo ve grafikler incelendiğinde, 2017 yılı sosyal bilgiler dersi akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 63.5916$), 2018 yılı akademik başarı ortalama puanından ($\bar{X} = 61.8641$) anlamlı bir biçimde yüksektir. 2019 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 72.1452$) da 2017 ve 2018 yılı akademik başarı ortalama puanından anlamlı bir biçimde yüksektir.

Öğretim programının yapısı ele alındığında sarmallığa bağlı olarak sınıf düzeyleri arasında öğrencilerin başarılarının anlamlı bir biçimde artması ya da istikrarını koruması hedeflenmektedir ancak bulgularda görüldüğü üzere 6. sınıf düzeyinde öğrencilerin sosyal bilgiler dersi akademik başarı düzeylerinde anlamlı bir düşüş yaşanmıştır. 7. sınıfta ise 5. ve 6. sınıfa göre yüksek bir artış görülmektedir. Öğretim programının yapısında kavramlara yer verilmiyor oluşu sarmal yapının uygulanmasında sorunlara neden olmuş bu durum da başarıyı olumsuz etkilemiş olabilir. Turan (2020), öğretmen görüşlerine dayanan araştırmasında öğretmenlerin “program kitapçığında kavram öğretimi ile ilgili kuramsal bilgiler ile sınıflar düzeyinde öğretilmesi gereken kavram listelerine yer verilmesi ve kazanım tablosunda ünite-kazanım-kavram ilişkisinin kurulması gerektiğini düşündükleri” çıkarımına ulaşmıştır. Demirci (2019) de araştırmasında öğretim programında kavramların verilmemiş olmasının olumsuz bir durum olduğu sonucuna yer vermiştir. Harden’ın (1999) belirttiği üzere sarmal yaklaşımda kavram, konu veya temaların tekrar ele alınması bir öncekine dayanarak derinleşmeyi gerektirirken öğretim

programında kavramların verilmeyişi büyük bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Tüm bu durumlar ayrıca öğrenme alanları başlıkları altında detaylı bir biçimde incelenmiştir.

Ayrıca öğrencilerin akademik başarı ortalama puanları incelendiğinde, ortalamanın en yüksek olduğu 7. sınıf düzeyinde akademik başarı ortalama puanının ($\bar{X} = 72.1452$) olduğu görülmektedir. Ortalama puan farklı bir bakış açısı ile alındığında öğrencilerin başarı ortalamalarının en yüksek olduğu yılda dahi yaklaşık %28'lik bir kayıp söz konusudur. Bu durumun nedenini sadece öğretim programının yapısı ile değerlendirmek yetersiz kalacağı için farklı çalışmaların konusu olarak değerlendirilmelidir. Öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlerin detaylı bir biçimde ele alınması öğretim programının amaç ve vizyonuna uygun bir biçimde yurttaşların yetiştirilmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

Öğrencilerin Birey ve Toplum Öğrenme Alanındaki Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci araştırma sorusuna yönelik olarak öğrencilerin birey ve toplum öğrenme alanındaki 2017, 2018 ve 2019 yıllarındaki akademik başarı ortalama puanları istatistiksel veri analiz programına aktarılmış ve Tekrarlı Ölçümler ANOVA uygulanmıştır. Birey ve toplum öğrenme alanı için Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler		
	Toplamı	sd	Ortalaması	F	p
Deneklerarası	2818373.089	2412	1168.480		
Ölçüm	203778.575	2	101889.288	349.902	.000
Hata	1404717.802	4824	291.194		
Toplam	4426869.466	7,238			

Birey ve toplum öğrenme alanı için uygulanan Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçlarına göre ($F_{(2, 4824)} = 349.902$, $p < .05$) öğrencilerin 2017, 2018 ve 2019 birey ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalama puanlarının en az birinin diğerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Hangi sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunun belirlenebilmesi için ilişkili örneklemeler için t-testi kullanılmış, sonuçlar Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15

Birey ve Toplum Öğrenme Alanı İlişkili Örneklemeler T-Testi Sonuçları

Eşleşme	Uygulama	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamaların Standart Hatası	Farklılıkların %95 güven aralığı		t	sd	p
					Düşük	Yüksek			
1	2017-2018	-2.18445	26.56774	.54085	-3.24502	-1.12387	-4.039	2412	.000
2	2018-2019	-10.00267	22.21867	.45231	-10.88963	-9.11570	-22.114	2412	.000
3	2017-2019	-12.18711	23.40187	.47640	-13.12131	-11.2529	-25.582	2412	.000

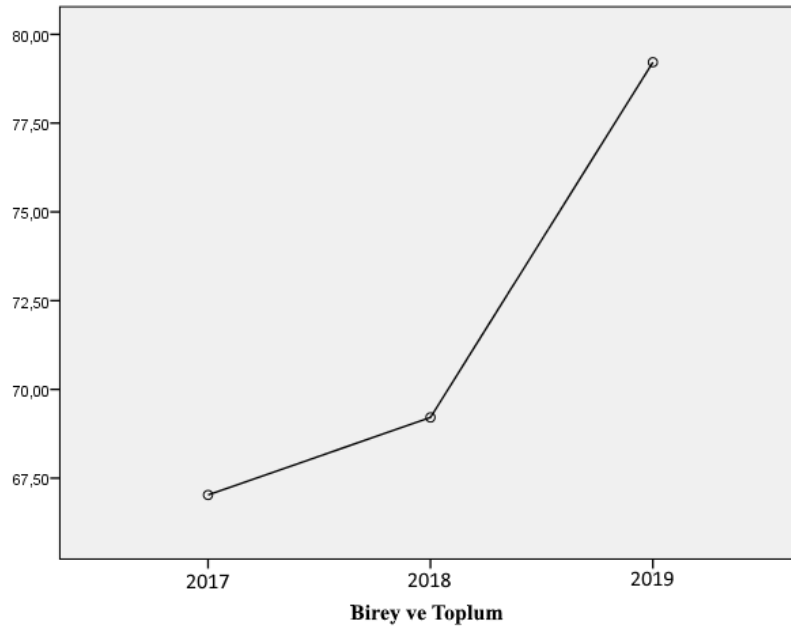
Birey ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları için uygulanan ilişkili örneklemeler t-testi sonuçlarına göre ($t_{(2412)} = -4.039$, $p < .017$) öğrencilerin 5. sınıf ile 6. sınıf birey ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 6. sınıf ile 7. sınıf birey ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları incelendiğinde ($t_{(2412)} = -22.114$, $p < .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Aynı şekilde 5. sınıf ile 7. sınıf birey ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları incelendiğinde de ($t_{(2412)} = -25.582$, $p < .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin 2017, 2018, 2019 yılları arasındaki birey ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalama puanların değişimi Tablo 16 ve Şekil 4’te sunulmuştur.

Tablo 16

Birey ve Toplum Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları

Yıl	Öğrenme Alanı	Puan Ortalaması
2017	Birey ve Toplum	67.0267
2018	Birey ve Toplum	69.2112
2019	Birey ve Toplum	79.2138

Şekil 4. Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Akademik Başarı Ortalama Puanları

Tablo ve grafik incelendiğinde, 2017 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 67.027$), 2018 yılı akademik başarı ortalama puanından ($\bar{X} = 69.211$) anlamlı bir biçimde yüksektir. 2019 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 79.214$) da 2018 yılı akademik başarı ortalama puanından anlamlı bir biçimde yüksektir.

Ulaşılan bulgular, öğrencilerin birey ve toplum öğrenme alanı 5, 6 ve 7. sınıf akademik başarı ortalama puanlarının her biri arasında anlamlı bir artış olduğunu göstermektedir. Sarmal yapıya uygun bir biçimde artış yaşandığı söylenebilir. 7. sınıf düzeyinde artışın diğer sınıf düzeylerinden daha yüksek olmasında öğrencilerinin yaş düzeyleri, çoktan seçmeli sınavlarla daha çok karşılaşmış olmaları ve yaklaşan merkezî sınavların etkisinden söz edilebilir. Yapılan araştırmalara göre de özellikle çoktan seçmeli sınavlarda öğrencilerin belli sıklıklarla sınava girmesi, sınavda zamanı daha etkili kullanabilmelerini, sorunun nasıl okunması gerektiği konusunda yetkinliklerini arttırmalarını sağladığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu durumun sınava bağlı stresi azaltmada belli faydalar sağladığı belirlenmiştir (Beidel, Turner ve Taylor-Ferreira 1999; Akt. Akbaba Altun ve Çakan, 2008).

Öğrencilerin Kültür ve Miras Öğrenme Alanındaki Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci araştırma sorusuna yönelik olarak öğrencilerin kültür ve miras öğrenme alanında 2017, 2018 ve 2019 yıllarındaki akademik başarı ortalama puanları istatistiksel veri analiz programına aktarılmış ve Tekrarlı Ölçümler ANOVA uygulanmıştır. Kültür ve miras öğrenme alanı için Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Deneklerarası	3198326.445	2412	1326.421		
Ölçüm	108100.302	2	54683.167	310.493	.000
Hata	839755.701	4824	174.079		
Toplam	4146182.448	7238			

Kültür ve miras öğrenme alanı için uygulanan Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçlarına göre ($F_{(2, 4824)} = 310.493$, $p < .05$) öğrencilerin 2017, 2018 ve 2019 akademik başarı ortalama puanlarının en az birinin diğerlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Hangi sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunun belirlenebilmesi için ilişkili örneklemeler için t-testi kullanılmış, sonuçlar Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18

Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İlişkili Örneklemeler T-Testi Sonuçları

Eşleşme	Uygulama	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamaların Standart Hatası	Farklılıkların %95 güven aralığı		t	sd	p
					Düşük	Yüksek			
1	2017-2018	7.86886	19.38757	.39468	7.09491	8.64280	19.937	2412	.000
2	2018-2019	-8.49071	17.66928	.35970	-9.19606	-7.78536	-23.605	2412	.000
3	2017-2019	-.62185	18.87832	.38431	-1.37547	.13177	-1.618	2412	.106

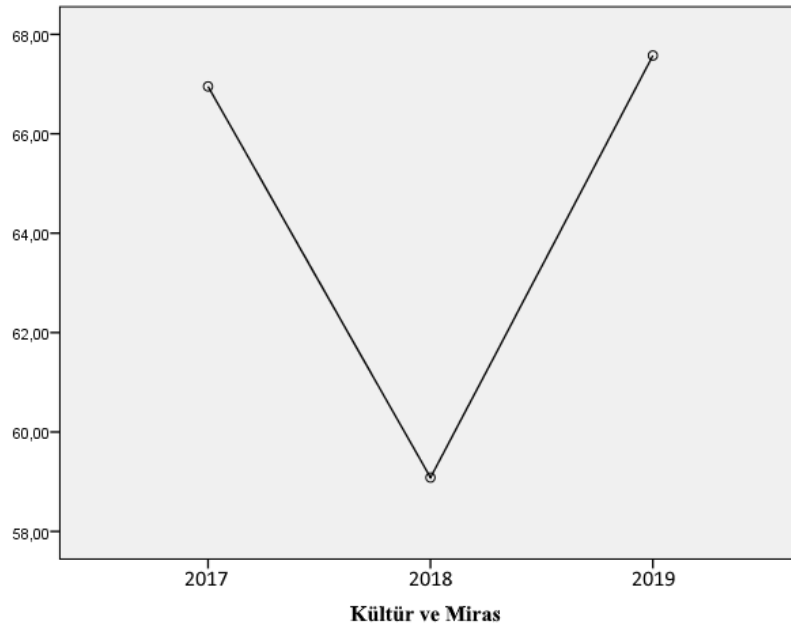
Kültür ve miras öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları için uygulanan ilişkili örneklemeler t-testi sonuçlarına göre ($t_{(2412)} = 19.937$, $p < .017$) öğrencilerin 5. sınıf ile 6. sınıf kültür ve miras öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 6. sınıf ile 7. sınıf birey ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları incelendiğinde ($t_{(2412)} = -23.605$, $p < .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 5. sınıf ile 7. sınıf kültür ve miras öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları incelendiğinde ise ($t_{(2412)} = -1.618$, $p > .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Öğrencilerin 2017, 2018, 2019 yılları arasındaki kültür ve miras öğrenme alanı akademik başarı ortalama puanların değişimi Tablo 19 ve Şekil 5'te sunulmuştur.

Tablo 19

Kültür ve Miras Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları

Yıl	Öğrenme Alanı	Puan Ortalaması
2017	Kültür ve Miras	66.9521
2018	Kültür ve Miras	59.0832
2019	Kültür ve Miras	67.5740

Şekil 5. *Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Akademik Başarı Ortalama Puanları*

Tablo ve grafikler incelendiğinde, 2017 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 66.952$), 2018 yılı akademik başarı ortalama puanından ($\bar{X} = 59.083$) istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde yüksektir. İlişkili örneklem t-testi sonucuna bakıldığında da öğrencilerin 5. sınıf akademik başarı ortalama puanı ile 6. sınıf akademik başarı ortalama puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir düşüş olduğu görülmektedir. 2019 yılı akademik başarı ortalama puanıysa ($\bar{X} = 67.574$) 2018 yılı akademik başarı ortalama puanından ($\bar{X} = 59.083$) anlamlı bir biçimde yüksektir.

Sarmallığın yanı sıra kronolojik bir akışa sahip olan kültür ve miras öğrenme alanında 6. sınıf düzeyinde yaşanan düşüş birçok açıdan değerlendirilebilir. İçerik açısından kazanımlar incelendiğinde 6. sınıfta çok geniş bir zaman aralığının ele alındığı görülmektedir. Öğrenme alanının ilk kazanımı Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletleri ile ilişkiliyken kronolojik olarak kapsam Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecine kadar gelmektedir. Bu sürece ek olarak bir de İpek ve Baharat yollarına ilişkin bir kazanıma yer verilmektedir. Ayrıca kazanımlar Asya’dan Anadolu’ya kadar geniş bir coğrafyayı da kapsayacak biçimdedir. Demir ve Oğuz Haçat (2018) da sosyal bilim disiplinlerine göre öğretim programını değerlendirdikleri araştırmalarında tarih ve coğrafya disiplinin hem nicel hem de nitel açıdan baskın olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu baskınlığın kazanım yoğunluğuna yansıdığı ve sarmal yapıdan uzaklaşıldığı bu durumun da başarıya yansıdığı görülmektedir. Kazanımların yoğunluğu ile derse ve

kültür miras öğrenme alanındaki kazanımlara ayrılan süre düşünüldüğünde zaman yeterli olmayabilir. 6. sınıf kültür miras öğrenme alanında yer alan 5 kazanıma öğretim programında 22 ders saati ayrılmıştır (MEB, 2018a). 6. sınıf kültür ve miras öğrenme alanında yer alan 4 kazanımı kapsayan konulara ise 9. ve 10. sınıf tarih derslerinde toplamda 48 ders saati ayrılmıştır (MEB, 2018b). Yaş düzeyindeki farklılık ve konuların derinliği göz önünde bulundurulsa da aradaki farkın çok fazla oluşu dikkat çekmektedir. Sınıf düzeyleri arasında da öğrenme alanlarına ayrılan sürenin kapsamla uyumlu olmadığı dikkat çekmektedir. 6. sınıfa göre daha kısa zaman aralığını kapsayan sadece Osmanlı Devleti'ne yer veren 7. sınıf kültür ve miras öğrenme alanına öğretim programında 30 ders saati ayrıldığı görülmektedir (MEB, 2018a). Bu açıdan hem öğretim programındaki sürelerin yetersizliğinden hem de sürelerin sarmal yapıya ve kapsamlara uygun olmadığından söz edilebilir. Çelik ve Katılmış (2010) da öğretmen görüşlerini içeren araştırmalarında sosyal bilgiler dersindeki bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması konusunda 3 saatlik mevcut ders saatinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, Taş ve Kiroğlu (2018), İnce ve Yavuz (2018), Can (2019), Dursun (2019) ve Turan (2020) da araştırmalarında ders saatinin yetersizliğine ilişkin bulgulara ulaşmışlardır.

5. sınıf ile 7. sınıf düzeyleri arasında da anlamlı bir artış gözlemlenmemiştir. Bu sonuca göre kültür ve miras öğrenme alanının tamamında sarmal yaklaşımın akademik başarıya olumlu etkisinin gözlemlenmediği söylenebilir.

Öğrencilerin İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanındaki Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci araştırma sorusuna yönelik olarak öğrencilerin insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanındaki 2017, 2018 ve 2019 yıllarındaki akademik başarı ortalama puanları istatistiksel veri analiz programına aktarılmış ve Tekrarlı Ölçümler ANOVA uygulanmıştır. İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı için Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçları Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20

İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Deneklerarası	2799688.911	2412	1160.733		
Ölçüm	258330.049	2	129165.025	597.593	.000
Hata	1042669.510	4824	216.142		
Toplam	4100688.47	7238			

İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı için uygulanan Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçlarına göre ($F_{(2, 4824)} = 597.593$, $p < .05$) öğrencilerin 2017, 2018 ve 2019 akademik başarı ortalama puanlarının en az birinin diğerlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Hangi sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunun belirlenebilmesi için ilişkili örneklemeler için t-testi kullanılmış, sonuçlar Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21

İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı İlişkili Örneklemeler T-Testi Sonuçları

Eşleşme	Uygulama	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamaların Standart Hatası	Farklılıkların %95 güven aralığı		t	sd	p
					Düşük	Yüksek			
1	2017-2018	-.31196	18.42372	.37506	-1.04743	.42351	-.832	2412	.406
2	2018-2019	-12.51341	21.52487	.43819	-13.3726	-11.6541	-28.557	2412	.000
3	2017-2019	-12.82537	22.22834	.45251	-13.7127	-11.9380	-28.343	2412	.000

İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları için uygulanan ilişkili örneklemeler t-testi sonuçlarına göre ($t_{(2412)} = -.832$, $p > .017$) öğrencilerin 5. sınıf ile 6. sınıf insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. 6. sınıf ile 7. sınıf insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları

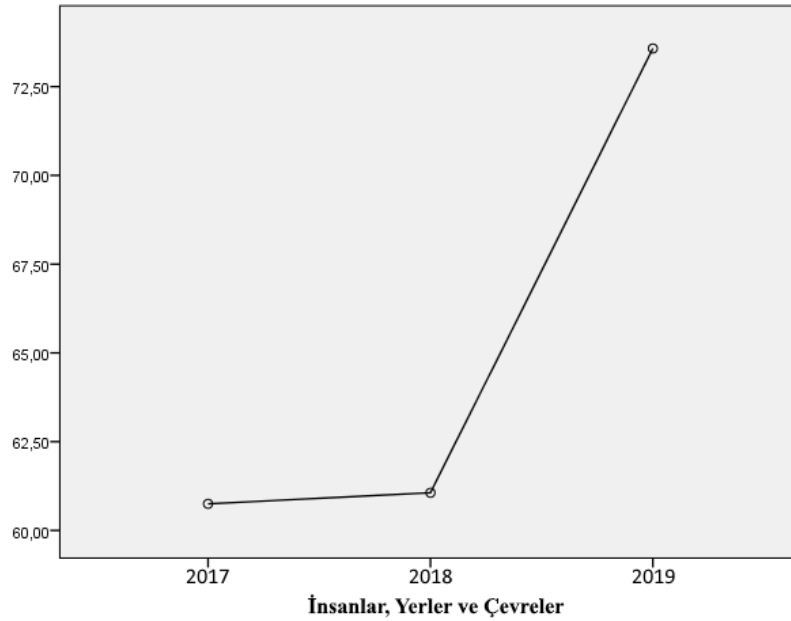
incelendiğinde ($t_{(2412)} = -28.557$, $p < .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 5. sınıf ile 7. sınıf insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları incelendiğinde de ($t_{(2412)} = -28.343$, $p < .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin 2017, 2018, 2019 yılları arasındaki insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı akademik başarı ortalama puanların değişimi Tablo 22 ve Şekil 6'da sunulmuştur.

Tablo 22

İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları

Yıl	Öğrenme Alanı	Puan Ortalaması
2017	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	60.7493
2018	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	61.0613
2019	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	73.5747

Şekil 6. *İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Akademik Başarı Ortalama Puanları*

Tablolar ve grafik incelendiğinde, 2017 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 60.749$) ve 2018 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 61.061$) arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu öğrenme alanları arasındaki sarmal yapının 5. ve 6. sınıflar arasında anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Öğretim programı içeriksel olarak analiz edildiğinde konular arasında sarmal bir yapının bulunduğu, kavramların veya konuların aşamalı bir biçimde ele alındığı görülmektedir. Ancak 6. sınıf düzeyinde öğrenciler “meridyen, paralel, konum, mutlak konum, göreceli konum, jeopolitik” gibi soyut kavramlarla ilk kez karşılaşmaktadırlar. Ünal ve Er’in (2017) öğretmen adayları ile çalıştıkları ve sosyal bilgiler dersinde öğretimi zor olan soyut kavramları belirledikleri çalışmalarında ilk üç sırayı meridyen, paralel ve konum oluşturmaktadır. Bu durum sarmal yapının başarıya etkisini etkileyen bir unsur olabilir. Sarmallığı sadece alt sınıf düzeyinden üste doğru düşünmek bu gibi soyut ve öğretilmesi zor kavramların hazırbulunuşlukların belirlenmesi konusunda sorunlara neden olabilir. Bu nedenle üst sınıflardan alt sınıflara doğru da kavramlar taranarak öğrencilerin hazırbulunuşluklarına uygun bir yapı kurulmalıdır.

2019 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 73.575$), 2017 yılı akademik başarı ortalama puanından ($\bar{X} = 60.749$) ve 2018 yılı akademik başarı ortalama puanından ($\bar{X} = 61.061$) anlamlı bir biçimde yüksektir. 7. sınıf düzeyinde başarıya etki eden unsurlar içeriksel olarak ele alındığında kazanımların temelini oluşturan yerleşme, nüfus, göç ve yerleşme ve seyahat özgürlüğü kavramları öne çıkmaktadır. Bu kavramlardan yerleşme ve nüfus sarmal yapıya bağlı olarak önceki sınıf düzeylerinde öğrencinin daha basit düzeylerde ele aldığı kavramlardır. Bu açıdan bakıldığında sarmallığın doğru bir biçimde kurulduğunda başarıya olumlu bir etkisi olduğu görülmektedir. Ancak diğer öğrenme alanlarında da söz edildiği gibi öğretim programında kavramların verilmemesine bağlı olarak bu kavramların tanımlandığı ya da tanımlanması gerektiğinin belirtildiği bir kazanım ya da öğrenme alanı belirtilmemiştir. Göç kavramı ilk kez bu öğrenme alanında ele alınsa da yaşama yakınlık açısından ve yerleşme kavramıyla ilişkisi bakımından başarıyı olumsuz etkileyen bir yanı görülmemektedir. Bu durum üzerinde farklı öğrenme alanlarında da göç kavramının anılması etkili olmuş olabilir. Yerleşme ve seyahat özgürlüğü de insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında olmasa da haklar kapsamında ele alınan bir kavram olması yönüyle öğretim programında sarmal yapıya uygun bir biçimde ele alınmıştır. Sarmal yapı geniş çerçevede ele alındığında öğrenme alanları arasındaki bağlantıların ne kadar önemli olduğu özellikle yerleşme ve seyahat özgürlüğü kavramı açısından açıktır.

Öğrencilerin Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanındaki Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci araştırma sorusuna yönelik olarak öğrencilerin bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanındaki 2017, 2018 ve 2019 yıllarındaki akademik başarı ortalama puanları istatistiksel veri analiz programına aktarılmış ve Tekrarlı Ölçümler ANOVA uygulanmıştır. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı için Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçları Tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23

Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Deneklerarası	4788134.144	2412	1985.130		
Ölçüm	65511.787	2	32755.893	41.575	.000
Hata	3800674.221	4824	787.868		
Toplam	8654320.152	7238			

Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı için uygulanan Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçlarına göre ($F_{(2, 4824)} = 41.575$, $p < .05$) öğrencilerin 2017, 2018 ve 2019 akademik başarı ortalama puanlarının en az birinin diğerlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Hangi sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunun belirlenebilmesi için ilişkili örneklemeler için t-testi kullanılmış, sonuçlar Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24

Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları

Eşleşme	Uygulama	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamaların Standart Hatası	Farklılıkların %95 güven aralığı		t	sd	p
					Düşük	Yüksek			
1	2017-2018	-1.93397	45.08186	.91775	-3.73362	-.13431	-2.107	2412	.035
2	2018-2019	-5.19086	32.06030	.65266	-6.47070	-3.91103	-7.953	2412	.000
3	2017-2019	-7.12483	40.82854	.83116	-8.75470	-5.49497	-8.572	2412	.000

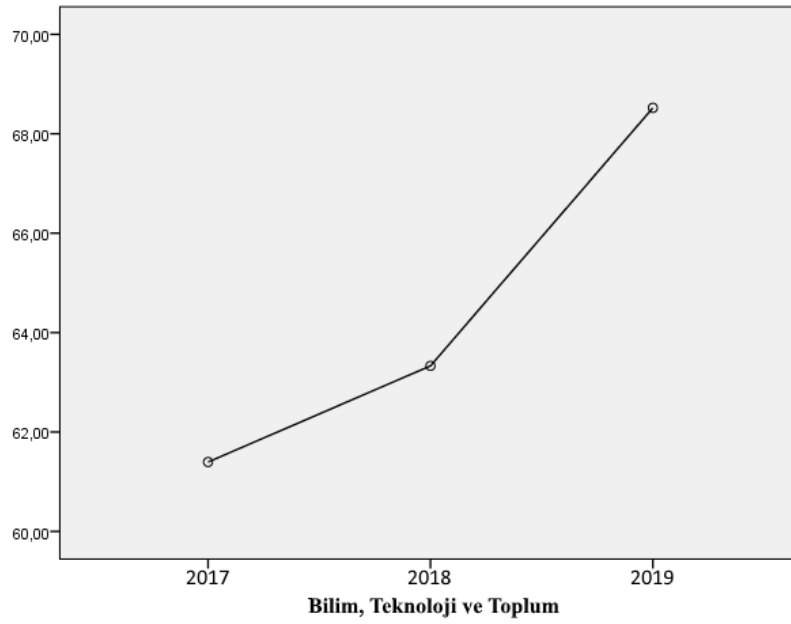
Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları için uygulanan ilişkili örneklem t-testi sonuçlarına göre ($t_{(2412)} = -2.107$, $p > .017$) öğrencilerin 5. sınıf ile 6. sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. 6. sınıf ile 7. sınıf bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları incelendiğinde ($t_{(2412)} = -7.953$, $p < .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 5. sınıf ile 7. sınıf bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları incelendiğinde de ($t_{(2412)} = -8.572$, $p < .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin 2017, 2018, 2019 yılları arasındaki bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalama puanların değişimi Tablo 25 ve Şekil 7’de sunulmuştur.

Tablo 25

Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları

Yıl	Öğrenme Alanı	Puan Ortalaması
2017	Bilim, Teknoloji ve Toplum	61.3966
2018	Bilim, Teknoloji ve Toplum	63.3306
2019	Bilim, Teknoloji ve Toplum	68.5214

Şekil 7. Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Akademik Başarı Ortalama Puanları

Tablo ve grafik incelendiğinde, 2017 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 61.3966$) ve 2018 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 63.3306$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğretim programı içeriksel olarak incelendiğinde 5. sınıf ile 6. sınıf arasında bilimsel etik ve bilimsel araştırma kavramları açısından bir devamlılık olduğu görülmektedir. Bağlam olarak da diğer konular arasında ilişkiler mevcuttur ancak anlamlı bir farklılık ortaya koyacak düzeyde doğrudan ilişkiler bulunmamaktadır. Bu durumun sonucu olarak bulgunun da desteklediği üzere 5. ve 6. sınıf düzeyleri arasında sarmal yapının anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir.

2019 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 68.5214$) ile 2017 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 61.3966$) arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Öğrenme alanında bağlamın bilim ve teknoloji üzerine iyi bir şekilde kurulmuş olması başarıdaki artışı desteklerken bilim, teknoloji, araştırma, gelişme, bilimsel gelişme gibi kavramlarda sarmallığın sağlanmış olmasının da bu durum üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Yine de bağlam içerisinde kavramların yeniden ele alınması ve kavramlar arasındaki sarmal ilişkilerin özellikle 5. ve 6. sınıf düzeyleri arasında yeniden organize edilmesi gerekmektedir. Örneğin, 4. sınıf düzeyinde ele alınan mucit kavramı 5. sınıfta karşımıza bilim insanı olarak çıkmaktadır, 6. sınıfta devamlılık sağlanmamakta 7. sınıfta önceki birikimden ilişkisiz biçimde bilginler olarak işlenmektedir. Bu kavramlar birbirleri

ile doğrudan ilişkili oldukları için sarmallık içerisinde daha uygun bir biçimde ele alınabilirler.

Öğrencilerin Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanındaki Akademik Başarı Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci araştırma sorusuna yönelik olarak öğrencilerin üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanındaki 2017, 2018 ve 2019 yıllarındaki akademik başarı ortalama puanları istatistiksel veri analiz programına aktarılmış ve Tekrarlı Ölçümler ANOVA uygulanmıştır. Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı için Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçları Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26

Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Tekrarlı Ölçümler ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler		
	Toplamı	sd	Ortalaması	F	p
Deneklerarası	3919354.539	2412	1624.940		
Ölçüm	237044.905	2	118522.453	272.277	.000
Hata	2096552.724	4824	434.609		
Toplam	6252952.168	7238			

Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı için uygulanan Tekrarlı Ölçümler ANOVA sonuçlarına göre ($F_{(2, 4824)} = 272.277$ $p < .05$) öğrencilerin 2017, 2018 ve 2019 akademik başarı ortalama puanlarının en az birinin diğerlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Hangi sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğunun belirlenebilmesi için ilişkili örneklemeler için t-testi kullanılmış, sonuçlar Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27

Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı İlişki Örneklem T-Testi Sonuçları

Eşleşme	Uygulama	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamaların Standart Hatası	Farklılıkların %95 güven aralığı		t	sd	p
					Düşük	Yüksek			
1	2017-2018	-3.39583	31.48432	.64094	-4.65268	-2.13899	-5.298	2412	.000
2	2018-2019	-10.07944	23.81533	.48482	-11.03014	-9.12874	-20.790	2412	.000
3	2017-2019	-13.47527	32.39167	.65941	-14.76834	-12.1822	-20.435	2412	.000

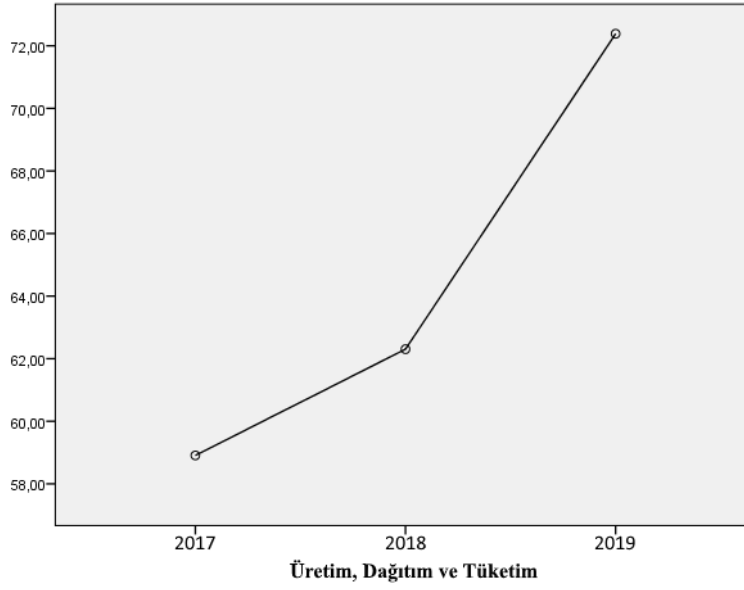
Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları için uygulanan ilişkili örneklem t-testi sonuçlarına göre ($t_{(2412)} = -5.298$, $p < .017$) öğrencilerin 5. sınıf ile 6. sınıf üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 6. sınıf ile 7. sınıf bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları incelendiğinde ($t_{(2412)} = -20.790$, $p < .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 5. sınıf ile 7. sınıf bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı akademik başarı ortalamaları incelendiğinde de ($t_{(2412)} = -20.435$, $p < .017$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin 2017, 2018, 2019 yılları arasındaki üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı akademik başarı ortalama puanların değişimi Tablo 28 ve Şekil 8’de sunulmuştur.

Tablo 28

Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanına Ait Puan Ortalamaları

Yıl	Öğrenme Alanı	Puan Ortalaması
2017	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	58.9087
2018	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	62.3045
2019	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	72.8340

Şekil 8. Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Akademik Başarı Ortalama Puanları

Tablo ve grafik incelendiğinde, 2017 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 58.9087$), 2018 yılı akademik başarı ortalama puanından ($\bar{X} = 62.3045$) anlamlı bir biçimde yüksektir. 2019 yılı akademik başarı ortalama puanı ($\bar{X} = 72.3840$) da 2018 yılı akademik başarı ortalama puanından yüksektir. Bu bulgu, öğrencilerin 5, 6 ve 7. sınıf üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı akademik başarı ortalama puanlarında anlamlı bir artış olduğunu göstermektedir.

Öğrenme alanı içeriksel olarak da incelendiğinde kavram ve konular bakımından sarmallığın sağlandığı görülmektedir. 4. sınıfta ele alınan bilinçli tüketici kavramı 5. ve 6. sınıflarda sarmal bir biçimde ele alınmaktadır. Ekonomik faaliyet kavramı da 4 ve 5. sınıflarda sarmal bir biçimde ele alınmaktadır. Meslekler 5. sınıfta ekonomik faaliyet kapsamında ele alındıktan sonra 6. sınıfta meslek seçimi ve nitelikli insan kavramları ele alınmaktadır, 7. sınıfta ise geleceğin meslekleri, meslek etiği gibi konulara yer verilmektedir. Benzer biçimde sarmal ilişkilerden söz etmek mümkündür. Yapının korunduğunda başarıya olumlu bir etkisi olduğu görülmektedir.

Öğrenme alanında sarmallıktan bağımsız konu ve kavramlara da yer verilmiştir. Vergi, toprak, sivil toplum kuruluşları bunlardan bazılarıdır. Bu gibi ilişkisiz konu ve kavramların da sarmal yapıya uygun bir biçimde ele alınması başarıyı artıran bir etmen olarak yansıyabilir. Bu durum sadece öğrenme alanı içerisinde değil, diğer öğrenme alanları arasındaki ilişkiler de göz önünde bulundurularak değerlendirilebilir.

BÖLÜM 4

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada ulaşılan sonuçlar ve sonuçlara ilişkin geliştirilen öneriler sunulmuştur.

1. Sınıf düzeylerindeki sosyal bilgiler akademik başarı ortalama puanları ele alındığında 5. sınıf akademik başarı ortalama puanının 6. sınıf akademik başarı ortalama puanından anlamlı bir biçimde yüksek olduğu, 7. sınıf akademik başarı ortalama puanının ise her iki sınıftan anlamlı bir biçimde yüksek olduğu görülmüştür.

6. sınıf düzeyindeki düşüşün nedeni öğretim programının yapısı açısından değerlendirildiğinde tartışma bölümünde ele alınan öğrenme alanlarındaki içeriksel eksiklerle karşılaşmıştır. Bu eksiklikler; kavramların aşamalı olarak ele alınmaması, sınıf düzeyleri arasında sarmal bağlantıların birbirinden kopuk olması, öğrenme alanları arasında bazı bölümlerde sarmallığın desteklenirken bazı bölümlerde desteklenmemesi, içerik deseniyle tamamen ilişkisiz konu ve kazanımlara yer verilmesidir. İçeriksel eksiklerin giderilebilmesi için 2005 yılı öğretim programında da olduğu üzere öğretim programının tamamında ele alınan kavramlar ve bu kavramların düzeyleri belirlenmelidir. Bu sayede öğretmenler hangi kazanımda hangi kavramı hangi kapsamda ele almaları gerektiği konusunda kafa karışıklığı yaşamayacaktır.

Sarmal yapının akademik başarıya sağlıklı bir biçimde etki etmemesinin en temel nedenlerinden biri öğretim programı içerisinde öğretilmesi gereken kavramlara yer verilmemesidir. Bu durum tartışma bölümünde de değinildiği üzere yapılan birçok araştırmada öğretmenler tarafından da ifade edilmiştir. Özdemir (2015) de 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programını değerlendirirken kavramların öğretim programının önemli öğelerinden biri olduğunu belirtmektedir. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda kavramlara öğretilmesi gereken düzeylerle birlikte yer verilirken 2017 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında kavramlara yer verilmemesi eksiklik olarak karşımıza çıkmakta başarıya yansıyan olumsuz etkisi de çalışmada ortaya konulmaktadır. Öğretim programı yeniden ele alınarak öğretilecek kavramlar belirlendikten sonra sarmal yapı daha iyi bir şekilde kurulabilir, kopukluklar giderilebilir. Bunun için sınıflar arasında

kazanımların değişmesi ya da yeni kazanım ifadelerinin yazılması gereği ortaya çıkabilir. Bu aşamada öğretim programı sadece sosyal bilgiler dersi özelinde ele alınmayarak diğer derslerle birlikte incelenebilir. Bu sayede öğrenciler fen bilimleri dersinde veya herhangi bir derste gördüğü bir kavramı sosyal bilgiler dersinde ilk kez görüyormuş gibi ele almayacak farklı bir düzeyde ele alabilecektir. Bu detayda bir yapının kurulması öğretim süreçlerini destekleyen bir işleniş de beraberinde getirebilir. Aynı zamanda öğrencilerin öğrendikleri kavramları farklı derslere transfer etmeleri öğrenmeyi öğrenme açısından yaşamlarına da olumlu bir etki yapacaktır. Bu bağlantıların ve yapının sağlanması sarmal yaklaşımın kullanılmasında etkili olan amaçlara da ulaşılmasını sağlayacaktır.

Sosyal bilgiler akademik başarı ortalamalarında 6. sınıf düzeyinde düşüşe neden olan bir diğer nokta da özellikle kültür ve miras ile insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanlarında içeriğin kapsam olarak çok yoğun olmasıdır. Bu durumun öğrenme alanlarındaki akademik başarıyı olumsuz etkileyebileceği ve sosyal bilgiler dersinin genel akademik başarısının 6. sınıf düzeyinde düşmesine neden olabileceği düşünülmektedir. Sarmal program yapısındaki aşamalılık önceki bölümlerde de ele alındığı üzere kavramın “daha zor” bir biçimde ele alınması anlamına gelmemektedir. Bu durum göz önüne alınarak bazı öğrenme alanlarında kapsam sadeleştirilmeli, gerekirse kazanımlar verilen açıklamalarla sınırlandırılmalıdır. Bu sayede öğrenmenin etkililiği arttırılacak, akademik başarıda pozitif yönlü bir değişim için gereklilikler sağlanmış olacaktır.

Sarmal program yapısında bulunan eksiklerin yanı sıra sınıf düzeyleri arasındaki akademik başarı ortalamalarına bakıldığında 5 ve 7. sınıflar arasında olumlu bir gelişme görülmektedir. Bu durum üzerinde tartışma bölümünde de ele alındığı üzere öğrencilerin yaş düzeyleri, sınav kaygıları gibi değişkenler etkili olmuş olabilir. Ayrıca bu uygulama özel okullarla sınırlı olduğu ve özel okulların öncelikli amaçlarından birisi de ulusal düzeydeki sınavlarda akademik başarı sağlamak olduğu için sınav odaklılığın önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Bu durum ayrıca bir çalışmanın konusu olarak daha detaylı bir biçimde ele alınabilir. Ayrıca 5 ve 7. sınıflar arasındaki artışta öğrencilerin bilişsel gelişim evrelerindeki değişim de etkili olmuş olabilir. Soyut işlemler dönemine geçişin tamamlanıyor olması öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkileyen etmenler arasında ele alınabilir. Bu çalışmaya ek olarak bir ölçme aracı kullanılarak bu durumun etkililiği veya ne oranda etkili olduğunu belirlemeye yönelik araştırmalar tasarlanabilir.

Sınıf düzeylerindeki sosyal bilgiler akademik başarı ortalama puanları ele alındığında dikkat çeken bir bulgu da akademik başarı ortalama puanlarında yaklaşık %30'luk bir kaybın görülmesidir. Öğretim programı, öğretim programının yaklaşımı,

içerikler gibi farklı değişkenler açısından bu çalışmada eksikliğin nedenlerine ilişkin çıkarımlarda bulunulmuş, öneriler sunulmuştur. Ancak bu açılardan değerlendirmek yetersiz kalacağı için yaşanan kaybın öğretmen, öğrenci ve öğretim programı gibi çeşitli değişkenler göz önünde bulundurularak farklı çalışmaların konusu olarak değerlendirilmesinin iyi olacağı düşünülmektedir. Bu aşamada çeşitli değişkenlerin kullanılması öğrenme-öğretme sürecinin detaylı bir bakış açısıyla ele alınabilmesini sağlayacaktır.

2. Birey ve toplum öğrenme alanındaki akademik başarı ortalama puanları ele alındığında sınıf düzeyleri arasında sarmallığa uygun bir biçimde 5, 6 ve 7. sınıflar arasında anlamlı artışın yaşandığı görülmüştür. 7. sınıf düzeyindeki artış diğer sınıf düzeyleri ile karşılaştırıldığında daha yüksek olduğu için dikkat çekicidir. 7. sınıf düzeyinde artışın diğer sınıf düzeylerinden yüksek olmasında öğrencilerinin yaş düzeyleri, çoktan seçmeli sınavlarla daha çok karşılaşmış olmaları ve yaklaşan merkezî sınavların etkisinden söz edilebilir. Bu gibi etkiler farklı bir araştırmanın konusu olarak ele alınabilir.

Öğretim programında yer alan sarmal ilişkilerin ele alındığı ilk bölümde de değinildiği üzere öğrenme alanında 4, 5 ve 6. sınıfta kapsam bakımından yakından uzağa, somuttan soyuta bir ilerleme görülmektedir. Ancak 7. sınıfta önceki sınıf düzeylerinden farklı olarak daha çok iletişim ve medya odaklı kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Sarmallığın bulunmasının başarıyı olumlu yönde etkilediğine yapılan analizlerde de ulaşılmıştır ancak 7. sınıfta öğrencilerin başarı düzeyindeki artışın nedeni içeriksel de olabilir, bu durum detaylandırılarak farklı bir çalışmada ele alınabilir fakat 7. sınıf düzeyinde ele alınan içeriklerin yaşama yakın konular olması başarıda yaşanan artışı desteklemiş olabilir.

3. Kültür ve miras öğrenme alanındaki akademik başarı ortalama puanları ele alındığında 5. Sınıf düzeyinden 6. sınıfa anlamlı bir düşüş yaşandığı, 6. Sınıf düzeyinden 7. sınıfa da anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Sarmallığın bir getirisi olarak akademik başarının artması ya da korunması gerektiği düşünüldüğünde yapının akademik başarı üzerinde olumlu etki sağlamadığı gözlemlenmiştir.

Tartışma bölümünde de ele alındığı üzere bu durumun temel nedenlerinden biri, öğrenme alanının içeriğe bağlı olarak kronolojik bir yapıda oluşturulmasıdır. Tarihle ilişkili bir öğrenme alanında içerik deseninin kronolojik bir yapıda olması ne kadar

normal de olsa sarmal yapının korunması kavramların ele alınışı ve içeriğin deseni açısından önemli bir yere sahiptir. Kronolojik bir yapıda da kavramlar ve bilgiler açısından sarmallık sağlanabilir. Sınıflar arasındaki bağlantılar bu açıdan yeniden değerlendirilebilir ve öğrenme alanında öne çıkan kavramlar belirlenerek bu kavramların sarmal bir biçimde nasıl ele alınabileceği üzerine çalışmalar yapılabilir.

Ayrıca önceki bölümlerde de ele alındığı üzere sınıflar arasında kapsam genişliği aynı değildir. Özellikle 6. sınıf kültür ve miras öğrenme alanı tarihsel aralık ve coğrafi alan açısından diğer sınıf düzeylerine göre çok geniş bir kapsama sahiptir. Öğretim programının sarmal açıdan yeniden değerlendirilmesi aşamasında bu durum da dikkate alınmalıdır. 4 ve 5. sınıflar düzeyinde kültür ile ilişkili kavramlar açısından sağlanan sarmal yapı 6 ve 7. sınıf düzeylerinde sürdürülmelidir. Kronolojik akış bu yapıyla birlikte 4. sınıftan 7. sınıfa eşit dağılım sağlanacak biçimde yeniden tasarlanabilir. Bu aşamada dersin süresinin de yeniden ele alınması bir gereklilik olarak değerlendirilmelidir. Alanyazında yer alan birçok çalışmanın bulguları arasında ders süresinin yetersizliği yer almaktadır. Ayrıca daha kapsamlı bir değişiklik olarak 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi de kültür ve miras öğrenme alanının kapsamıyla ilişkili olacak biçimde kurgulanabilir. Bu sayede ortaokul düzeyinde bütüncül bir yapı kurulmuş olacaktır. Bu değişiklik sayesinde liseye geçiş sınavlarına dersin 4. sınıftan 8. sınıfa kadar oluşturduğu birikim etki edeceği için toplumdaki derse verilen önem olumlu yönde etkilenebilir. Ne kadar bir sınav üzerinden böyle bir etkinin ön görülmesi tercih edilebilir bir durum olmasa da dersin profili açısından olumlu bir etki oluşu dile getirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

4. İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanındaki akademik başarı ortalama puanları ele alındığında 5 ve 6. sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. 5 ve 6. sınıf akademik başarı ortalamaları ise 7. sınıf akademik başarı ortalamaları arasında ise anlamlı bir artış gözlemlenmiştir.

Öğrenme alanlarındaki sarmal yapı içeriksel olarak analiz edildiğinde öğrenme alanının genelinde kavramlar açısından sarmal bir yapının kurgulandığı görülmektedir. 5 ve 6. sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemesi nedeni 6. sınıfta ele alınan içeriklerin yaşama uzak ve soyut konular olması ile ilişkili olabilir. Soyut konuların öğrenilmesinde yaşanan güçlükler başarıyı etkiliyor ve bu durum da sarmal yapının başarıya etkisini olumsuz yönde etkiliyor olabilir. Bunun için sarmallığı sadece alt sınıf düzeylerinden üste doğru düşünmek soyut ve öğretilmesi zor kavramların

hazırbulunuşluklarının belirlenmesi konusunda yetersiz kalabilir. Bu nedenle üst sınıflardan alt sınıflara doğru da kavramlar taranarak öğrencilerin hazırbulunuşluklarına uygun bir yapı kurulmalıdır. Bu aşamada öğrencilerin yaş düzeylerini, hazırbulunuşluklarını ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu durumun bir çözümü olarak ilköğretim öğretim programlarında ele alınan kavramların sadece dersler düzeyinde değil farklı dersler açısından da ele alınması etkili olabilir. Birbirine etki eden bölümlerin, konuların aynı ya da yakın dönemlerde ele alınması, sarmal yapının bu biçimde kurgulanması başarıyı olumlu yönde etkileyecektir.

5. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanındaki akademik başarı ortalama puanları ele alındığında sınıf düzeyleri arasında sarmallığa uygun bir biçimde 5, 6 ve 7. sınıflar arasında anlamlı artışın yaşandığı görülmüştür. Sarmal yapının bilim ve teknoloji temelinde iyi bir biçimde kurgulanmış olması öğrenme alanındaki akademik başarının beklenen biçimde artmasını beraberinde getirmiştir. Öğrenme alanında yapılan içeriksel analizlerde sarmal yapıdan bağımsız, kopuk kalmış kazanımların olduğu görülmüştür. Sarmal yapı korunarak bu yapıdan bağımsız kazanımların yeniden ele alınması ve ilişkilerin kurulması iyi olacaktır.

6. Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanındaki akademik başarı ortalama puanları ele alındığında sınıf düzeyleri arasında sarmallığa uygun bir biçimde 5, 6 ve 7. sınıflar arasında anlamlı artışın yaşandığı görülmüştür. Öğrenme alanı içeriksel olarak da incelendiğinde kavram ve konular bakımından sarmallığın sağlandığı görülmektedir. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanındakine benzer olarak tüm kazanımların yeniden değerlendirilmesi ilişkisiz konu, kazanım ve kavramların belirlenerek yapıya uygun bir biçimde yeniden ele alınması akademik daha da geliştirecektir. Sarmal yapının iyi bir kurulduğu öğrenme alanlarında dikkat çeken nokta arka planda bir bağlamın bulunmasıdır. Üretim, tüketim dağıtım öğrenme alanındaki ekonomi ya da bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanındaki bilim ve teknoloji kavramları bu duruma örnek gösterilebilir. Diğer öğrenme alanlarında da bu şekilde bağlam üzerinden bir yapı kurulabilir.

KAYNAKLAR

- Açıkalın, M. (2018). *Araştırmaya Dayalı Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Akbaba Altun, S. ve Çakan, M. (2008). Öğrencilerin Sınav Başarılarına Etki Eden Faktörler: LGS/ÖSS Sınavlarındaki Başarılı İller Örneği. *İlköğretim Online Dergisi*. 7(1), 157-173.
- Akhan, N. E., Çiçek, S. ve Mert, H. (2019). Cumhuriyetten Günümüze Sosyal Bilgiler Programlarında Değişen “İyi Vatandaşlık” Algısı. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(2), 9-19.
- Barth, J. L. (1991). *Elementary and junior high/middle school social studies curriculum, activities and materials*. Marryland: University Press of America, Inc.
- Barr, R. D., Barth, J. L., & Shermis, S. S. (2013). *Sosyal Bilgilerin Doğası*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bruner, J.S. (1960). *The process of education*. Cambridge MA, Harvard University Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem Akademi
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, B. (2019). *2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Çokluk Bökeoğlu, Ö. (2021, 11 Temmuz). Davranış Bilimlerinde İstatistik Yüksek Lisans Ders Notları. *Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri*. Erişim adresi: <https://acikders.ankara.edu.tr>
- Demir, B.F. ve Oğuz Haçat, S. (2018), Sosyal Bilim Disiplinlerine Göre 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*. 2(2), 27-56.
- Demirci, M. (2019). *2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Kars İli Örneği)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kars Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Demirel, Ö. (1999). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Doğanay, A. (2002). Sosyal Bilgiler Öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dursun, A. (2019). *2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına İlişkin Öğretmen ve Akademisyenlerin Görüş ve Değerlendirmeleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Elliott, S.N., Kratochwill, T.R., Littlefield Cook, J. & Travers, J. (2000). *Educational psychology: Effective teaching, effective learning (3rd ed.)*. Boston, MA: McGraw-Hill College.
- Eser, E. (2014). Küreselleşme Süreci ve Eğitime Etkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 211-224. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/anemon/issue/1832/22323>
- George, D. ve Mallery, M. (2003). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference*, Boston: Allyn & Bacon.
- Güven, İ., Demirhan İşcan, C. (2006). Yeni İlköğretim Programlarının Basına Yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 39(2), 95-123.
- Güven, İ. (2013). İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersinde Proje Tabanlı Öğrenme. *Eğitimci Dergisi*. 5 (17), 20-26.
- Harden, R. M. (1999). What is a spiral curriculum?. *Medical Teacher*. 2 (21), 141-143.
- İnce, M. ve Kuuk Yavuz, Ö. (2018). 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eisner Eğitsel Eleştiri Modeline göre Değerlendirilmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 12(26), 407-426.
- Kabapınar, Y. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Keskin, Y. (2009). Türkiye’de İlkokul Programlarında Yer Alan Sosyal Bilgiler İçerikli Derslere Ait Öğretim Programlarının Gelişimine Tarihsel Bir Bakış. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(2), 107-130.
- Kumandaş Öztürk, H. (2019). Araştırma Modelleri ve Türleri. K. Yılmaz ve R. S. Arık (Ed.), *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar)*. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2005a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6-7. Sınıflar)*. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018a). *Ortaöğretim Tarih Dersi Öğretim Programı (9, 10 ve 11. Sınıflar)*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018b). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4,5,6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara.
- NCSS (1994). *Expectations of excellence: curriculum standards for the social studies*. Washington, D.C.: National Council for the Social Studies.
- Özdemir, S. M. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Değerlendirilmesi C. Dönmez ve K. Yazıcı(Editör ve Editör Yardımcısı), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özmen, C. (2015). Dünyada ve Ülkemizde Sosyal Bilgiler. C. Dönmez ve K. Yazıcı(Editör ve Editör Yardımcısı), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. (2006). İlköğretim Programları (1-5. Sınıflar). K. Kiroğlu (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı: Kuramsal Temeller Yapısal Özellikler ve Planlama için Yol Haritası*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. (2007). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Yaklaşım. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi: Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. ve Deveci, H. (2016). Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi. C. Öztürk (Ed.). *Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Palant, J. (2015). *SPSS Kullanım Kılavuzu: SPSS ile Adım Adım Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Smith, B. A., Palmer, J. J., Correia, S. T. (2017). Social Studies and the Birth of NCSS: 1783-192. 04 Mayıs 2020 tarihinde <https://www.socialstudies.org/sites/default/files/publications/se/5907/590702.html> adresinden erişildi.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tarman, B., Ergür, Ş.ve Eryıldız, F. (2012). Yenilenen Sosyal Bilgiler Programına Dair Bir Değerlendirme. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 103-135.
- Taş, H. ve Kiroğlu, K. (2018). 2017 İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Elementary Education Online*, 17(2), 697-716.
- Taşyaran, S. (2019). *5. ve 6.sınıf Öğrencilerinin Kazanım Değerlendirme Uygulaması Sonuçlarının Bilişsel Alanlar Açısından Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Turan, R. (2020). 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Aksaray İli Örneği). *Mavi Atlas*, 8(2), 256-277.
- Uzgören, N. (2012). *Bilimsel Araştırmalarda Kullanılan Temel İstatiksel Yöntemler ve SPSS Uygulamaları*. Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- Ünal, F. ve Er, H. (2017). Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretimi Zor Olan Soyut Kavramlara İlişkin Bilişsel Yapılarının İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 6-24.
- Üstel, F. (2005). *Makbul Vatandaşın Peşinde: II. Meşrutiyetten Bugüne Vatandaşlık Eğitimi*, İletişim Yayınları, İstanbul.

EKLER

EK 1. ITEMAN Aracılığıyla Analiz Edilen Sınavların Ayırt Edicilik ve Güçlükleri

Yıl	Dönem	Sınıf Düzeyi	Kitapçık	Soru Numarası	Güçlük	Ayırt Edicilik
2017	Ocak	5	A	1	.93	.19
2017	Ocak	5	A	2	.89	.22
2017	Ocak	5	A	3	.66	.58
2017	Ocak	5	A	4	.66	.55
2017	Ocak	5	A	5	.62	.61
2017	Ocak	5	A	6	.64	.53
2017	Ocak	5	A	7	.63	.47
2017	Ocak	5	A	8	.60	.39
2017	Ocak	5	A	9	.69	.63
2017	Ocak	5	A	10	.78	.53
2017	Ocak	5	A	11	.75	.56
2017	Ocak	5	A	12	.79	.52
2017	Ocak	5	A	13	.71	.55
2017	Ocak	5	A	14	.65	.69
2017	Ocak	5	A	15	.44	.38
2017	Ocak	5	A	16	.61	.53
2017	Ocak	5	A	17	.43	.49
2017	Ocak	5	A	18	.77	.39
2017	Ocak	5	A	19	.57	.35
2017	Ocak	5	A	20	.60	.51
2017	Ocak	5	A	21	.50	.47
2017	Ocak	5	A	22	.53	.50
2017	Ocak	5	A	23	.71	.61
2017	Ocak	5	A	24	.55	.61
2017	Ocak	5	A	25	.65	.56
2017	Ocak	5	A	26	.50	.60
2017	Ocak	5	A	27	.66	.65
2017	Ocak	5	A	28	.59	.43
2017	Ocak	5	A	29	.32	.30

2017	Ocak	5	A	30	.65	.64
2017	Ocak	5	B	1	.61	.48
2017	Ocak	5	B	2	.46	.41
2017	Ocak	5	B	3	.79	.34
2017	Ocak	5	B	4	.58	.31
2017	Ocak	5	B	5	.59	.49
2017	Ocak	5	B	6	.53	.40
2017	Ocak	5	B	7	.56	.46
2017	Ocak	5	B	8	.75	.56
2017	Ocak	5	B	9	.59	.61
2017	Ocak	5	B	10	.67	.50
2017	Ocak	5	B	11	.52	.62
2017	Ocak	5	B	12	.68	.61
2017	Ocak	5	B	13	.61	.41
2017	Ocak	5	B	14	.30	.24
2017	Ocak	5	B	15	.67	.60
2017	Ocak	5	B	16	.53	.53
2017	Ocak	5	B	17	.55	.46
2017	Ocak	5	B	18	.77	.44
2017	Ocak	5	B	19	.56	.53
2017	Ocak	5	B	20	.56	.44
2017	Ocak	5	B	21	.72	.64
2017	Ocak	5	B	22	.64	.64
2017	Ocak	5	B	23	.49	.60
2017	Ocak	5	B	24	.70	.58
2017	Ocak	5	B	25	.57	.47
2017	Ocak	5	B	26	.41	.44
2017	Ocak	5	B	27	.50	.51
2017	Ocak	5	B	28	.41	.45
2017	Ocak	5	B	29	.52	.59
2017	Ocak	5	B	30	.72	.49
2017	Ocak	5	C	1	.53	.45
2017	Ocak	5	C	2	.58	.50

2017	Ocak	5	C	3	.81	.32
2017	Ocak	5	C	4	.59	.42
2017	Ocak	5	C	5	.62	.35
2017	Ocak	5	C	6	.78	.58
2017	Ocak	5	C	7	.72	.57
2017	Ocak	5	C	8	.52	.57
2017	Ocak	5	C	9	.74	.55
2017	Ocak	5	C	10	.58	.45
2017	Ocak	5	C	11	.43	.49
2017	Ocak	5	C	12	.49	.46
2017	Ocak	5	C	13	.46	.48
2017	Ocak	5	C	14	.58	.63
2017	Ocak	5	C	15	.74	.44
2017	Ocak	5	C	16	.88	.39
2017	Ocak	5	C	17	.86	.34
2017	Ocak	5	C	18	.67	.63
2017	Ocak	5	C	19	.65	.59
2017	Ocak	5	C	20	.61	.61
2017	Ocak	5	C	21	.63	.57
2017	Ocak	5	C	22	.63	.52
2017	Ocak	5	C	23	.56	.45
2017	Ocak	5	C	24	.66	.66
2017	Ocak	5	C	25	.76	.65
2017	Ocak	5	C	26	.72	.60
2017	Ocak	5	C	27	.76	.59
2017	Ocak	5	C	28	.73	.63
2017	Ocak	5	C	29	.62	.68
2017	Ocak	5	C	30	.45	.35
2017	Mayıs	5	A	1	.52	.51
2017	Mayıs	5	A	2	.53	.43
2017	Mayıs	5	A	3	.59	.57
2017	Mayıs	5	A	4	.56	.49
2017	Mayıs	5	A	5	.59	.43

2017	Mayıs	5	A	6	.72	.60
2017	Mayıs	5	A	7	.54	.66
2017	Mayıs	5	A	8	.68	.62
2017	Mayıs	5	A	9	.73	.58
2017	Mayıs	5	A	10	.59	.51
2017	Mayıs	5	A	11	.45	.48
2017	Mayıs	5	A	12	.48	.50
2017	Mayıs	5	A	13	.48	.53
2017	Mayıs	5	A	14	.71	.65
2017	Mayıs	5	A	15	.62	.54
2017	Mayıs	5	A	16	.67	.69
2017	Mayıs	5	A	17	.55	.65
2017	Mayıs	5	A	18	.45	.52
2017	Mayıs	5	A	19	.67	.67
2017	Mayıs	5	A	20	.55	.68
2017	Mayıs	5	A	21	.63	.59
2017	Mayıs	5	A	22	.64	.70
2017	Mayıs	5	A	23	.52	.66
2017	Mayıs	5	A	24	.60	.61
2017	Mayıs	5	A	25	.51	.67
2017	Mayıs	5	A	26	.52	.61
2017	Mayıs	5	A	27	.58	.65
2017	Mayıs	5	A	28	.72	.64
2017	Mayıs	5	A	29	.60	.73
2017	Mayıs	5	A	30	.78	.52
2017	Mayıs	5	B	1	.59	.59
2017	Mayıs	5	B	2	.60	.56
2017	Mayıs	5	B	3	.63	.58
2017	Mayıs	5	B	4	.66	.52
2017	Mayıs	5	B	5	.74	.45
2017	Mayıs	5	B	6	.60	.53
2017	Mayıs	5	B	7	.55	.57
2017	Mayıs	5	B	8	.63	.46

2017	Mayıs	5	B	9	.65	.67
2017	Mayıs	5	B	10	.74	.60
2017	Mayıs	5	B	11	.70	.58
2017	Mayıs	5	B	12	.49	.46
2017	Mayıs	5	B	13	.69	.62
2017	Mayıs	5	B	14	.60	.70
2017	Mayıs	5	B	15	.46	.41
2017	Mayıs	5	B	16	.60	.55
2017	Mayıs	5	B	17	.47	.54
2017	Mayıs	5	B	18	.46	.52
2017	Mayıs	5	B	19	.68	.71
2017	Mayıs	5	B	20	.61	.70
2017	Mayıs	5	B	21	.65	.71
2017	Mayıs	5	B	22	.58	.60
2017	Mayıs	5	B	23	.50	.67
2017	Mayıs	5	B	24	.64	.74
2017	Mayıs	5	B	25	.54	.72
2017	Mayıs	5	B	26	.51	.61
2017	Mayıs	5	B	27	.63	.50
2017	Mayıs	5	B	28	.59	.73
2017	Mayıs	5	B	29	.76	.57
2017	Mayıs	5	B	30	.61	.71
2017	Mayıs	5	C	1	.68	.39
2017	Mayıs	5	C	2	.61	.49
2017	Mayıs	5	C	3	.74	.43
2017	Mayıs	5	C	4	.55	.65
2017	Mayıs	5	C	5	.60	.47
2017	Mayıs	5	C	6	.50	.39
2017	Mayıs	5	C	7	.71	.71
2017	Mayıs	5	C	8	.50	.59
2017	Mayıs	5	C	9	.60	.64
2017	Mayıs	5	C	10	.68	.57
2017	Mayıs	5	C	11	.53	.56

2017	Mayıs	5	C	12	.68	.66
2017	Mayıs	5	C	13	.60	.50
2017	Mayıs	5	C	14	.65	.60
2017	Mayıs	5	C	15	.68	.60
2017	Mayıs	5	C	16	.50	.46
2017	Mayıs	5	C	17	.65	.76
2017	Mayıs	5	C	18	.58	.70
2017	Mayıs	5	C	19	.66	.70
2017	Mayıs	5	C	20	.59	.68
2017	Mayıs	5	C	21	.59	.70
2017	Mayıs	5	C	22	.63	.61
2017	Mayıs	5	C	23	.52	.63
2017	Mayıs	5	C	24	.53	.61
2017	Mayıs	5	C	25	.49	.54
2017	Mayıs	5	C	26	.54	.68
2017	Mayıs	5	C	27	.63	.48
2017	Mayıs	5	C	28	.61	.61
2017	Mayıs	5	C	29	.74	.59
2017	Mayıs	5	C	30	.58	.64
2018	Ocak	6	A	1	.67	.44
2018	Ocak	6	A	2	.74	.56
2018	Ocak	6	A	3	.68	.56
2018	Ocak	6	A	4	.83	.48
2018	Ocak	6	A	5	.71	.62
2018	Ocak	6	A	6	.35	.34
2018	Ocak	6	A	7	.75	.51
2018	Ocak	6	A	8	.54	.59
2018	Ocak	6	A	9	.45	.49
2018	Ocak	6	A	10	.64	.68
2018	Ocak	6	A	11	.72	.71
2018	Ocak	6	A	12	.65	.73
2018	Ocak	6	A	13	.59	.48
2018	Ocak	6	A	14	.63	.75

2018	Ocak	6	A	15	.54	.58
2018	Ocak	6	A	16	.58	.48
2018	Ocak	6	A	17	.47	.50
2018	Ocak	6	A	18	.68	.66
2018	Ocak	6	A	19	.77	.62
2018	Ocak	6	A	20	.61	.55
2018	Ocak	6	A	21	.57	.74
2018	Ocak	6	A	22	.86	.42
2018	Ocak	6	A	23	.55	.54
2018	Ocak	6	A	24	.72	.65
2018	Ocak	6	A	25	.42	.36
2018	Ocak	6	A	26	.62	.52
2018	Ocak	6	A	27	.64	.55
2018	Ocak	6	A	28	.53	.64
2018	Ocak	6	A	29	.63	.69
2018	Ocak	6	A	30	.54	.64
2018	Ocak	6	A	31	.45	.52
2018	Ocak	6	A	32	.48	.57
2018	Ocak	6	A	33	.44	.49
2018	Ocak	6	A	34	.39	.24
2018	Ocak	6	A	35	.44	.58
2018	Ocak	6	A	36	.54	.67
2018	Ocak	6	B	1	.88	.32
2018	Ocak	6	B	2	.68	.45
2018	Ocak	6	B	3	.67	.60
2018	Ocak	6	B	4	.91	.29
2018	Ocak	6	B	5	.61	.47
2018	Ocak	6	B	6	.78	.53
2018	Ocak	6	B	7	.47	.28
2018	Ocak	6	B	8	.64	.50
2018	Ocak	6	B	9	.71	.49
2018	Ocak	6	B	10	.61	.65
2018	Ocak	6	B	11	.71	.58

2018	Ocak	6	B	12	.63	.63
2018	Ocak	6	B	13	.48	.52
2018	Ocak	6	B	14	.50	.50
2018	Ocak	6	B	15	.40	.44
2018	Ocak	6	B	16	.41	.31
2018	Ocak	6	B	17	.41	.50
2018	Ocak	6	B	18	.57	.74
2018	Ocak	6	B	19	.76	.62
2018	Ocak	6	B	20	.72	.63
2018	Ocak	6	B	21	.61	.63
2018	Ocak	6	B	22	.61	.60
2018	Ocak	6	B	23	.70	.62
2018	Ocak	6	B	24	.60	.59
2018	Ocak	6	B	25	.68	.59
2018	Ocak	6	B	26	.60	.61
2018	Ocak	6	B	27	.63	.62
2018	Ocak	6	B	28	.51	.62
2018	Ocak	6	B	29	.62	.71
2018	Ocak	6	B	30	.46	.47
2018	Ocak	6	B	31	.42	.35
2018	Ocak	6	B	32	.65	.66
2018	Ocak	6	B	33	.66	.65
2018	Ocak	6	B	34	.59	.70
2018	Ocak	6	B	35	.49	.65
2018	Ocak	6	B	36	.31	.33
2018	Ocak	6	C	1	.82	.47
2018	Ocak	6	C	2	.78	.52
2018	Ocak	6	C	3	.68	.59
2018	Ocak	6	C	4	.66	.57
2018	Ocak	6	C	5	.75	.54
2018	Ocak	6	C	6	.65	.56
2018	Ocak	6	C	7	.74	.53
2018	Ocak	6	C	8	.61	.57

2018	Ocak	6	C	9	.66	.55
2018	Ocak	6	C	10	.56	.63
2018	Ocak	6	C	11	.68	.64
2018	Ocak	6	C	12	.49	.46
2018	Ocak	6	C	13	.43	.32
2018	Ocak	6	C	14	.68	.61
2018	Ocak	6	C	15	.69	.58
2018	Ocak	6	C	16	.64	.71
2018	Ocak	6	C	17	.55	.66
2018	Ocak	6	C	18	.34	.33
2018	Ocak	6	C	19	.60	.64
2018	Ocak	6	C	20	.65	.70
2018	Ocak	6	C	21	.65	.65
2018	Ocak	6	C	22	.75	.64
2018	Ocak	6	C	23	.65	.67
2018	Ocak	6	C	24	.34	.30
2018	Ocak	6	C	25	.73	.55
2018	Ocak	6	C	26	.53	.60
2018	Ocak	6	C	27	.44	.45
2018	Ocak	6	C	28	.57	.69
2018	Ocak	6	C	29	.65	.77
2018	Ocak	6	C	30	.57	.72
2018	Ocak	6	C	31	.58	.57
2018	Ocak	6	C	32	.56	.73
2018	Ocak	6	C	33	.48	.62
2018	Ocak	6	C	34	.56	.50
2018	Ocak	6	C	35	.41	.52
2018	Ocak	6	C	36	.63	.75
2018	Mayıs	6	A	1	.35	.43
2018	Mayıs	6	A	2	.72	.53
2018	Mayıs	6	A	3	.70	.61
2018	Mayıs	6	A	4	.63	.55
2018	Mayıs	6	A	5	.59	.64

2018	Mayıs	6	A	6	.67	.65
2018	Mayıs	6	A	7	.74	.55
2018	Mayıs	6	A	8	.62	.54
2018	Mayıs	6	A	9	.59	.55
2018	Mayıs	6	A	10	.56	.66
2018	Mayıs	6	A	11	.68	.70
2018	Mayıs	6	A	12	.64	.54
2018	Mayıs	6	A	13	.64	.73
2018	Mayıs	6	A	14	.50	.64
2018	Mayıs	6	A	15	.46	.62
2018	Mayıs	6	A	16	.63	.73
2018	Mayıs	6	A	17	.55	.68
2018	Mayıs	6	A	18	.73	.61
2018	Mayıs	6	A	19	.59	.64
2018	Mayıs	6	A	20	.64	.63
2018	Mayıs	6	A	21	.71	.68
2018	Mayıs	6	A	22	.72	.65
2018	Mayıs	6	A	23	.42	.37
2018	Mayıs	6	A	24	.63	.61
2018	Mayıs	6	A	25	.71	.71
2018	Mayıs	6	A	26	.68	.68
2018	Mayıs	6	A	27	.67	.72
2018	Mayıs	6	A	28	.48	.56
2018	Mayıs	6	A	29	.62	.76
2018	Mayıs	6	A	30	.68	.63
2018	Mayıs	6	B	1	.64	.51
2018	Mayıs	6	B	2	.58	.50
2018	Mayıs	6	B	3	.64	.56
2018	Mayıs	6	B	4	.66	.63
2018	Mayıs	6	B	5	.71	.55
2018	Mayıs	6	B	6	.58	.66
2018	Mayıs	6	B	7	.68	.69
2018	Mayıs	6	B	8	.49	.56

2018	Mayıs	6	B	9	.44	.40
2018	Mayıs	6	B	10	.64	.72
2018	Mayıs	6	B	11	.64	.69
2018	Mayıs	6	B	12	.54	.66
2018	Mayıs	6	B	13	.65	.61
2018	Mayıs	6	B	14	.63	.72
2018	Mayıs	6	B	15	.55	.65
2018	Mayıs	6	B	16	.74	.56
2018	Mayıs	6	B	17	.48	.60
2018	Mayıs	6	B	18	.73	.69
2018	Mayıs	6	B	19	.58	.60
2018	Mayıs	6	B	20	.67	.67
2018	Mayıs	6	B	21	.39	.33
2018	Mayıs	6	B	22	.62	.60
2018	Mayıs	6	B	23	.77	.60
2018	Mayıs	6	B	24	.57	.66
2018	Mayıs	6	B	25	.44	.47
2018	Mayıs	6	B	26	.61	.78
2018	Mayıs	6	B	27	.68	.61
2018	Mayıs	6	B	28	.35	.38
2018	Mayıs	6	B	29	.61	.70
2018	Mayıs	6	B	30	.56	.67
2018	Mayıs	6	C	1	.63	.50
2018	Mayıs	6	C	2	.62	.46
2018	Mayıs	6	C	3	.70	.63
2018	Mayıs	6	C	4	.35	.44
2018	Mayıs	6	C	5	.64	.51
2018	Mayıs	6	C	6	.58	.52
2018	Mayıs	6	C	7	.73	.53
2018	Mayıs	6	C	8	.63	.51
2018	Mayıs	6	C	9	.64	.53
2018	Mayıs	6	C	10	.66	.66
2018	Mayıs	6	C	11	.68	.62

2018	Mayıs	6	C	12	.65	.67
2018	Mayıs	6	C	13	.65	.71
2018	Mayıs	6	C	14	.53	.57
2018	Mayıs	6	C	15	.51	.62
2018	Mayıs	6	C	16	.53	.65
2018	Mayıs	6	C	17	.76	.64
2018	Mayıs	6	C	18	.56	.74
2018	Mayıs	6	C	19	.62	.58
2018	Mayıs	6	C	20	.73	.66
2018	Mayıs	6	C	21	.67	.56
2018	Mayıs	6	C	22	.75	.69
2018	Mayıs	6	C	23	.63	.65
2018	Mayıs	6	C	24	.79	.59
2018	Mayıs	6	C	25	.38	.43
2018	Mayıs	6	C	26	.68	.73
2018	Mayıs	6	C	27	.64	.71
2018	Mayıs	6	C	28	.57	.66
2018	Mayıs	6	C	29	.69	.63
2018	Mayıs	6	C	30	.67	.71
2019	Ocak	7	A	1	.73	.56
2019	Ocak	7	A	2	.47	.97
2019	Ocak	7	A	3	.61	.50
2019	Ocak	7	A	4	.37	.93
2019	Ocak	7	A	5	.46	.99
2019	Ocak	7	A	6	.42	.84
2019	Ocak	7	A	7	.24	.62
2019	Ocak	7	A	8	.34	.77
2019	Ocak	7	A	9	.39	.69
2019	Ocak	7	A	10	.28	.56
2019	Ocak	7	A	11	.36	.82
2019	Ocak	7	A	12	.33	.75
2019	Ocak	7	A	13	.58	.33
2019	Ocak	7	A	14	.36	.90

2019	Ocak	7	A	15	.48	.32
2019	Ocak	7	A	16	.47	.93
2019	Ocak	7	A	17	.44	.94
2019	Ocak	7	A	18	.56	.52
2019	Ocak	7	A	19	.68	.41
2019	Ocak	7	A	20	.40	.93
2019	Ocak	7	A	21	.38	.76
2019	Ocak	7	A	22	.46	.92
2019	Ocak	7	A	23	.42	.96
2019	Ocak	7	A	24	.32	.74
2019	Ocak	7	A	25	.53	.65
2019	Ocak	7	A	26	.31	.70
2019	Ocak	7	A	27	.37	.33
2019	Ocak	7	A	28	.40	.78
2019	Ocak	7	A	29	.30	.55
2019	Ocak	7	A	30	.52	.61
2019	Ocak	7	A	31	.38	.88
2019	Ocak	7	A	32	.38	.81
2019	Ocak	7	A	33	.48	.57
2019	Ocak	7	A	34	.32	.66
2019	Ocak	7	A	35	.41	.89
2019	Ocak	7	A	36	.52	.50
2019	Ocak	7	B	1	.72	.52
2019	Ocak	7	B	2	.41	.95
2019	Ocak	7	B	3	.40	.76
2019	Ocak	7	B	4	.44	.93
2019	Ocak	7	B	5	.42	.97
2019	Ocak	7	B	6	.33	.80
2019	Ocak	7	B	7	.56	.49
2019	Ocak	7	B	8	.30	.67
2019	Ocak	7	B	9	.40	.25
2019	Ocak	7	B	10	.41	.82
2019	Ocak	7	B	11	.30	.64

2019	Ocak	7	B	12	.53	.51
2019	Ocak	7	B	13	.39	.90
2019	Ocak	7	B	14	.36	.82
2019	Ocak	7	B	15	.53	.72
2019	Ocak	7	B	16	.33	.69
2019	Ocak	7	B	17	.41	.91
2019	Ocak	7	B	18	.56	.56
2019	Ocak	7	B	19	.38	.89
2019	Ocak	7	B	20	.42	.96
2019	Ocak	7	B	21	.57	.42
2019	Ocak	7	B	22	.40	.93
2019	Ocak	7	B	23	.42	.96
2019	Ocak	7	B	24	.43	.93
2019	Ocak	7	B	25	.50	.48
2019	Ocak	7	B	26	.48	.84
2019	Ocak	7	B	27	.41	.58
2019	Ocak	7	B	28	.34	.77
2019	Ocak	7	B	29	.37	.74
2019	Ocak	7	B	30	.49	.51
2019	Ocak	7	B	31	.60	.59
2019	Ocak	7	B	32	.43	.90
2019	Ocak	7	B	33	.34	.64
2019	Ocak	7	B	34	.37	.84
2019	Ocak	7	B	35	.32	.77
2019	Ocak	7	B	36	.29	.71
2019	Ocak	7	C	1	.37	.91
2019	Ocak	7	C	2	.39	.97
2019	Ocak	7	C	3	.59	.44
2019	Ocak	7	C	4	.40	.96
2019	Ocak	7	C	5	.42	.98
2019	Ocak	7	C	6	.42	.97
2019	Ocak	7	C	7	.54	.47
2019	Ocak	7	C	8	.46	.84

2019	Ocak	7	C	9	.42	.51
2019	Ocak	7	C	10	.32	.76
2019	Ocak	7	C	11	.35	.76
2019	Ocak	7	C	12	.53	.43
2019	Ocak	7	C	13	.63	.59
2019	Ocak	7	C	14	.43	.94
2019	Ocak	7	C	15	.32	.65
2019	Ocak	7	C	16	.35	.80
2019	Ocak	7	C	17	.29	.74
2019	Ocak	7	C	18	.34	.82
2019	Ocak	7	C	19	.68	.49
2019	Ocak	7	C	20	.42	.95
2019	Ocak	7	C	21	.58	.54
2019	Ocak	7	C	22	.32	.80
2019	Ocak	7	C	23	.42	.98
2019	Ocak	7	C	24	.40	.86
2019	Ocak	7	C	25	.23	.59
2019	Ocak	7	C	26	.31	.73
2019	Ocak	7	C	27	.36	.68
2019	Ocak	7	C	28	.27	.56
2019	Ocak	7	C	29	.34	.81
2019	Ocak	7	C	30	.29	.67
2019	Ocak	7	C	31	.55	.36
2019	Ocak	7	C	32	.32	.79
2019	Ocak	7	C	33	.48	.25
2019	Ocak	7	C	34	.42	.92
2019	Ocak	7	C	35	.39	.91
2019	Ocak	7	C	36	.53	.39
2019	Mayıs	7	A	1	.80	.36
2019	Mayıs	7	A	2	.59	.62
2019	Mayıs	7	A	3	.79	.49
2019	Mayıs	7	A	4	.82	.48
2019	Mayıs	7	A	5	.90	.32

2019	Mayıs	7	A	6	.89	.37
2019	Mayıs	7	A	7	.61	.48
2019	Mayıs	7	A	8	.81	.50
2019	Mayıs	7	A	9	.62	.73
2019	Mayıs	7	A	10	.65	.62
2019	Mayıs	7	A	11	.65	.66
2019	Mayıs	7	A	12	.67	.62
2019	Mayıs	7	A	13	.82	.38
2019	Mayıs	7	A	14	.67	.54
2019	Mayıs	7	A	15	.82	.48
2019	Mayıs	7	A	16	.77	.58
2019	Mayıs	7	A	17	.60	.51
2019	Mayıs	7	A	18	.55	.56
2019	Mayıs	7	A	19	.88	.34
2019	Mayıs	7	A	20	.78	.46
2019	Mayıs	7	A	21	.56	.64
2019	Mayıs	7	A	22	.69	.66
2019	Mayıs	7	A	23	.73	.59
2019	Mayıs	7	A	24	.63	.62
2019	Mayıs	7	A	25	.69	.67
2019	Mayıs	7	A	26	.65	.77
2019	Mayıs	7	A	27	.58	.55
2019	Mayıs	7	A	28	.62	.60
2019	Mayıs	7	A	29	.58	.66
2019	Mayıs	7	A	30	.80	.44
2019	Mayıs	7	B	1	.80	.36
2019	Mayıs	7	B	2	.66	.60
2019	Mayıs	7	B	3	.57	.50
2019	Mayıs	7	B	4	.71	.50
2019	Mayıs	7	B	5	.93	.23
2019	Mayıs	7	B	6	.89	.20
2019	Mayıs	7	B	7	.75	.66
2019	Mayıs	7	B	8	.65	.51

2019	Mayıs	7	B	9	.53	.53
2019	Mayıs	7	B	10	.68	.61
2019	Mayıs	7	B	11	.68	.64
2019	Mayıs	7	B	12	.62	.60
2019	Mayıs	7	B	13	.81	.37
2019	Mayıs	7	B	14	.75	.60
2019	Mayıs	7	B	15	.89	.32
2019	Mayıs	7	B	16	.80	.39
2019	Mayıs	7	B	17	.83	.47
2019	Mayıs	7	B	18	.54	.52
2019	Mayıs	7	B	19	.77	.57
2019	Mayıs	7	B	20	.58	.61
2019	Mayıs	7	B	21	.66	.51
2019	Mayıs	7	B	22	.48	.57
2019	Mayıs	7	B	23	.67	.72
2019	Mayıs	7	B	24	.42	.37
2019	Mayıs	7	B	25	.63	.60
2019	Mayıs	7	B	26	.66	.70
2019	Mayıs	7	B	27	.55	.67
2019	Mayıs	7	B	28	.81	.39
2019	Mayıs	7	B	29	.59	.57
2019	Mayıs	7	B	30	.66	.53
2019	Mayıs	7	C	1	.56	.45
2019	Mayıs	7	C	2	.83	.49
2019	Mayıs	7	C	3	.74	.42
2019	Mayıs	7	C	4	.75	.64
2019	Mayıs	7	C	5	.87	.39
2019	Mayıs	7	C	6	.68	.63
2019	Mayıs	7	C	7	.74	.56
2019	Mayıs	7	C	8	.59	.64
2019	Mayıs	7	C	9	.77	.54
2019	Mayıs	7	C	10	.90	.32
2019	Mayıs	7	C	11	.68	.53

2019	Mayıs	7	C	12	.75	.62
2019	Mayıs	7	C	13	.74	.61
2019	Mayıs	7	C	14	.71	.42
2019	Mayıs	7	C	15	.73	.68
2019	Mayıs	7	C	16	.78	.50
2019	Mayıs	7	C	17	.76	.64
2019	Mayıs	7	C	18	.61	.52
2019	Mayıs	7	C	19	.76	.60
2019	Mayıs	7	C	20	.64	.52
2019	Mayıs	7	C	21	.87	.38
2019	Mayıs	7	C	22	.75	.51
2019	Mayıs	7	C	23	.46	.48
2019	Mayıs	7	C	24	.42	.36
2019	Mayıs	7	C	25	.69	.64
2019	Mayıs	7	C	26	.69	.63
2019	Mayıs	7	C	27	.57	.57
2019	Mayıs	7	C	28	.61	.60
2019	Mayıs	7	C	29	.53	.55
2019	Mayıs	7	C	30	.64	.58

EK 2. Etik Kurul Onayı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 28/01/2021

Toplantı Sayısı : 2

Karar Sayısı : 26

26-Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi **Muhammed Onur Gezer**'in "Sosyal Bilgiler Dersinde Sarmal Yaklaşımın Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi" başlıklı tezi ile ilgili "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi **Muhammed Onur Gezer**'in "Sosyal Bilgiler Dersinde Sarmal Yaklaşımın Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi" başlıklı tezi ile ilgili araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

EK 3. Diğer Kurumlardan Alınan Araştırma İzinleri

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Şirketimiz çalışanlarından Muhammed Onur Gezer, enstitünüz bünyesinde yürütmekte olduğu “Sosyal Bilgiler Dersinde Sarmal Yaklaşımın Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında faydalanmak üzere şirketimiz tarafından uygulanmakta olan Kazanım Değerlendirme Uygulaması’nın 2016-2017, 2017-2018 ve 2018-2019 eğitim öğretim yılları Ocak ve Mayıs aylarında yapılan uygulamalara katılan öğrenci verilerini anonim olarak talep etmiştir.

Şirketimiz tarafından yapılan değerlendirme sonucunda yukarıda tarif edilen verilerin Muhammed Onur Gezer ile paylaşılması uygun görülmüştür.

Sertan Okan

Sebit Eğitim ve Bilgi Teknolojileri A.Ş.

Genel Müdür Yardımcısı, Üretim

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Sosyal Bilgiler Dersinde Sarmal Yaklaşımın Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihali Engelleme Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Beş sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan Alıntılar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 27.07.2021
Gönderim Numarası	: 1624641876
Sayfa Sayısı	: 96
Sözcük Sayısı	: 19776
Karakter Sayısı	: 121782
Benzerlik Oranı	: %4
Savunma Tarihi	: 19.08.2021

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihali Engelleme Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Muhammed Onur GEZER

Tarih:27.07.2021

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Muhammed Onur GEZER

E-Posta Adresi :

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Stajyer Öğretmen	Özel Nesibe Aydın Ortaokulu	2016-2017
Eğitsel Tasarım/ Konu Alan Uzmanı	SEBİT Eğitim ve Bilgi Teknolojileri A.Ş.	2018

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi / Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Ankara Üniversitesi	2017